

△ *V Praze 3. ledna*

Poněvadž je fejetonistovým svatým právem napsat si o Novém roce nějaký ten novoroční fejeton, jelikož je rovněž dávným čtenářovým zvykem přečíst si kolem Nového roku pod čarou článek jednající pohnutlivě a důmyslně o čase právě příšlém, o čase právě zašlém a poněvadž a jelikož v tuhleto dobu člověk ani vůbec nemůže o jiném mluvit a jednat, — just ne napíšu žádný novoroční článek! — Víte, když jsem byl ve mladých letech, svěřilo se mi jednou, že prý jsem já přišel na svět s hlavou napřed, — vidíte: té okolnosti přičítávám svoji ukrutnou tvrdošíjnost!

Také nač psát dnes ještě o Novém roce? Přihodil se už předevčírem a o takových dávných udalostech my novináři nepíšeme. Je sice pravda, většina milovaných bližních dívá se na rok 1891 pořád ještě jako dětátko na nový krejcar a ten starý rok 1890 smrdí pořád ještě jako sfouknutá lojová svíčka*; ale já mám takový prapodivný pocit — takovou zlost — lítost —

Vzpomínám si dnes na lidem nynějším zcela sice neznámého, nám pamětníkům ale pro svou originálnost nezapomenutelného kolegu Zelinku. Kdysi jsem přišel do „Moskvy“, hospůdky naší (příjemná hospůdka — Paumann jí říkal „Zatracené hnízdo!“), a Zelinka už tu seděl, sám a zadumán. Nemluvil, chvilkami povzdychoval. „Copak je?“ — Okouněl trochu, pak pravil: „Žere mě lítost.“ — „Tak!“ — „Ano. Podívej se: Já jsem se mnoho z přírodopisu nenaučil — vidíte?“ — „Žalostně málo.“ — „No ale já vím přece, že planety se točí kolem Slunce, že je magnet, že je elektřina, například telegraf, — teď si pomysli, kdybych se byl narodil alespoň o 400 let dříve, — nebyli by všichni — ale všichni řekli, že

* Upozorňuju pány, kteří píšou nekrology, na tento zdařilý obraz. V pravém okamžiku o někom zesnulém použít musil by učinit efekt!

jsem nejprvnější Leibniz na světě? Přišel jsem na svět pozdě, to je to, a toho je mně tak do duše líto! Nemáš nějakou zlatku?“ —

A já, když si dnes vzpomenu: kdybych byl věděl před týdnem, čeho jsem zvěděl včera! Pozdě, příliš pozdě dostal se mi do ruky spis o „Novoročních obyčejích asijských národů“. Pozdě, příliš pozdě jsem si v něm přečetl, jakže Nový rok slaví Peršan. Abych byl takhle před týdnem zde pronesl: „Čechové, pohledte na Peršany! Co dělají o Novém roce? *Smířují se*. Zapomenuto je veškeré politické stranictví, zapomenuto každé osobní nepřátelství...“

Dnes by mne český národ nosil na rukou! To rozechvění 1. ledna po celé zemi, to mlaskání, ty otřesy, ty vzdechy... hlavně ale to mlaskání! Já sám znám několik lidí, s kterými bych se zcela ochotně smířil, a nejsou ani mužského pohlaví! Ach, ono je teď tak málo lásky po Čechách, tak málo se jmenovitě líbá — za mých mladých let líbali lidé nepoměrně více — snad 50krát tolik! Vždyť já to vím!

Škoda! Ta sláva! Měl jsem ovšem na mysli návrh ještě jiný a nosím jej v hlavě už po několik roků. Také takový novoroční zvyk asiatský, a sice čínský. Číňané totiž mají ve zvyku: v den Nového roku *platit své dluhy*. Rozesílání novoročních účtů u nás zdá se dle toho být tedy jenom jakousi neuvědomělou upomínkou na pradávnu dobu, kdy naši praotcové ještě se toulali po Asii!

Platit své dluhy — což je o to, věc není zlá! Je zcela příjemno nebýt pojednou nikomu ničím povinován. A ještě příjemněji moci dělat dluhy nové a větší. Ale přece jsem dosud vždycky, rok od roku, s tím návrhem váhal. Jen kvůli nebohým věřitelům! Jakkoli je řemeslo věřitelské zcela nevážené a opovrhované, — oni jsou přece mezi nimi někteří dobří lidé, kteří své dlužníky milují — pusu! —, a moje svědomí mi praví: „Neodlučuj srdce od srdce — líp nechat běžet devadesát devět vinných než ublížit jedinému nevinnému...“

Ne — *já* dluhů svých nezaplatím! — Nikdy — *nikdy!* Tady to stojí!

A byla tu ještě třetí možnost získat si obzvláštních zásluh.

Dát pro *Silvestra* všem a každému *výdatné naučení*. Ale dám-li je hned v neděli, čtyry dny před Silvestrem, — nezapomene se zase na ně do pravého okamžiku, v té naší spěchavé, míhavé, motající se době?

Škoda! Mohl jsem dát poučení znamenité, ano i veršované. —

Věc je tahle: Na jubilejní výstavě bude také obrovský sud, triumf bednářského umění. A bude rovněž veliká ochutnárna se všelikým vlasteneckým pitím a v té zas pro obzvláště ctěné hosty obrovská číše. To se rozumí: na sudu i číši všeliký umělecký cirát a mezi ním dle obyčeje také nápis ve verších. Ke komu by ale pro ty verše si zašli, když ne ke mně!? A já jsem připraven.

Přijdou tedy dvě deputace, nejspíš zároveň.

„Prosím: my dva jsme od sudu.“

Ukloním se.

„A my dva od číše.“

Ukloním se.

„Prosili bychom na sud o nějaký veršík. Zaplatíme, co řeknete.“

„A my na číši...“

„Tedy po padesátce, páni.“

Hrabou se v tobolce a kladou padesátky. (Mezi sebou.) „To jsme ho dostali lacino!“ (Nahlas.) „A kdy smíme pro verše si přijít?“

„Račte si hned počkat. Posadte se!“

Zapálím si cigáro, přeždu několikrát jizbou, zeptám se na ženy a dítky, prohodím něco o počasí, přeždu si pak rukou čelo, jako bych myslil, a sednu. „I jen se račte mezi sebou bavit, to mně nevadí!“

A za chvílinku vstanu. „Prosím: zde číše — zde sud!“

Obdiv ve tvářích. Úklony k zemi. Doprovázení ke dveřům. A když se dvéře zavrou, neslyšet kroků — ne tam, ne tady — oni stojí, já stojím. A jak tak nakloněn dávám pozor, slyším:

Číše:

„Já dám, co mám.“

Když dobré mám,
tu za vděk — je to lidský vděk —
mně vyprazdňují žaludek.“

Znamení — znamení! A-a-ach!
A hned nato slyším:

Sud:

„Pět set věder snese vnitro moje,
jsem sud obr, hromné velikosti,
pět set věder, ne však kapky víc.
Pijáku, jenž ke mně obracíš svou líc,
podle mne si zaříd' povždy hody svoje:
pij, co stačí žaludek, — a dosti!“

A-a-a-ach!

To si myslím že „ach!“ A kdybych to byl dal co napomenutí před Silvestrem, mohlo být statisíceré „ach!“

No — už nedal! Prohloupil! Ze všech stran teď slyším: „To bylo letos opic — a jakých ukrutných!“ — do duše mne to řeže! Vždyť jsem věru jimi snad vinen — alespoň tedy těmi ukrutnými! Darmo si říkám: „Vloni byla potopa — po potopě *vždycky* se neobyčejně pije — viz Písmo svaté...“ svědomí hryže a hryže!

„Škoda, že jste nebyl mezi námi,“ pravil mi včera kdosi, „to bylo latiny...!“

Prapodivný výraz: *latina!* Když se jazyk plete! Ale starý, prastarý a u všech národů užívaný! Snadže vím, jak povstal.

U přítele doktora P., horlivého sběratele, viděl jsem starou, flekatou rytinu. Švédský žoldněř a kapucín sedí vesele u sudu a pijí. Podpis:

„*Bonus* vinum est!*“ —
„*Milý Švejdo, řekni včil,
kdo latině tě naučil?*“ “ —
„*Velebničku: dle vína
bývá také latina!*“

* Má zde ovšem státi „*bonum*“; schválná chyba.

Vskutku — zvláštní výraz...

Hrome — pěstí bych si teď čelo roztlouk!

Já moh vlasti a národu prokázat službu neocenitelnou! Moh jako král David ve dvou hodinách „pobít deset tisíc“ Filištinů-Němců. Moh sta tisícům našich „vlastenců“ pomoci z ne-skonale bryndy!

Nic jiného neudělat než vydat heslo: Podepisujme kon-skripční archy tedy skutečně až 1. ledna, a to hned v prvních hodinách po půlnoci!

„Obcovací jazyk: *latina*...“

NÁRODNÍ LISTY 4. ledna 1891

△ V Praze 24. ledna

Věřím děvčátkům, že masopostu mají už zrovna dost — vždyť trvá už půltřetí neděle! Všechno ve světě potřebuje střídavosti, změny, aby nezemdlelo, i sama ta trpělivá hrouda polní, a rolník náš mluví dobře o „poli, kteréž se už bramborů přejedlo“, o jiném, které „se přejedlo hrachu“, — nu a zrovna tak se děvčátka přejedla už masopostu.

Když ale já si nemohu pomoci a musím pořád ještě o něm mluvit! Když mne něco trápí! Už je masopostu konec a já pořád ještě nevím, jaké jsou letos ženské bálové rukavice! Nevím. Ať si čtenář sebezáporněji svažuje čelo, ať čtenářka se benedůvěřivěji vrtí hlavou — nevím! Také odkud? Do žofínského sálu, po jeho přestavbě, více nechodím; je mi tam teď příliš „vysoké vstupné“. Dceru na vdávání nemám. Měl bych tedy snad zajít někam do krámu k rukavičkáři a tam se zeptat? — Taková próza — taková próza! — Jaké jsou tedy? Dlouhé? — Krátké? Červeně nadechnuté jako stolistá růže? Žlutavě jako Rosa Thea? Bílé jako hustá smetana? Nahnědlé à la Suède? Zimně modravé? Jsou hladky? Jsou tamburovány? Jsou vyšívány? Šnořeny zlatem a perlami? Nebo docela po benátsku zdobené malovanými miniaturami?

Že se letos rukaviček na plesích *užívá*, vím. „Jdu tamhle k Březnovskému, potřebuju rukaviček do Besedy!“ jsem zaslechl. Ať se té mé poznámce o „letošku“ ale nikdo nezadiví: v 16. věku například se rukaviček při tanci *neužívalo* a při návštěvách, při rozmluvě se vzácnými osobnostmi, před vstupem do kostela atd. také se musily svlíknout! Dnes arci platí tedy pravidlo, že „un homme élégant“ není pranic jiného nežli „un homme et le gant“; ale podnes přece jen někdy a *někde* bývá kvůli rukavičkám zápas. Známa je velkozrnná, vskutku klasická anekdota z Vilímkových Humórů, která odtud vandrovala kolem světa, ba snad již několikrát kolem

světa: „Jak, pane, vy chcete se mnou tančit a neoblékl jste si ani rukaviček?“ — „I vždyť já si mohu pak ruce umýt!“ —

Zkrátka: rukavičky ve plesích tedy panují. A já jsem pro rukavičky. Budí touhu dostat se k ruce. Halí ruku v tajuplnou roušku. — „Ženská ručka v rukavičce je jako knížečka lyrických básní ve hlazené kůži.“ Jsem *naprosto* pro rukavice. Jde-li tanečník prosit „o valčík a besedu“, ať si je navlékne, jak se na petenta sluší. Dá-li tanečnice někomu „košík“, v rukavičce to ani tak nebolí. Rukavička na plese způsobuje společenskou rovnost. Umožňuje blízký styk obou pohlaví. Budí myšlenky, vyvolává nápady, pomáhá konverzaci.

Nebýt rukavičky, tak mnohý nápad by se ani neobjevil. Vždyť já to vím! Podnes se co nejživěji pamatuju hned na svůj nejprvnější ples „veřejný“. Netrvalo dlouho a byl jsem už okoukaný. Při třetí kvadrile byl jsem už docela vtipný, a mohu říci: dost se mně moje tanečnice smála! To ale podněcuje k dalším nápadům a vtipům, a když bylo mezi čtvrtou a pátou túrou a já tak tanečnici za ručku držel, zdvihl jsem náhle tu ručku, popotáh paleček, pak ukazováček — „To je táta — to je máma — to je dědek — to je bába — to je vnouček, malej klouček, matla- matla- matlafousek!“ a běžel jsem rychle dvěma prsty tanečnici po ruce vzhůru a zalechtal ji pod bradičkou. Účinek mého vtipu byl ohromný! Tanečnice zkoprněla. Pak zrudla jako pivoňka. A pak sebou škubla a běžela přes sál k místu, kde seděla maminka. A tam začala brečet. Já stál jako přimražený. „Protějšek“ můj smíchy až zavejsk a také utek. A když bylo po čtverylce, kde kdo po sále hloupej, chodil se na mne koukat. Tenkrát bylo na Žofíně náramně mnoho hloupejch!

Za let pozdějších mně napadávaly citáty ovšem již umělejší. Obzvláště ale jsem si byl vzal v oblibu Shakespearovo: „Kéž bych co rukavička ruky té...“ no vždyť víte, jakže to Romeo pod balkónem heká! Tedy tančím jednou s dámou a povídám: „Kéž bych co rukavička ruky té...“ — „Cože? Vy byste chtěl být mojí rukavičkou? Toť by se mi dělo v krámě jako tomu fiakrovi!“ — „Fiakr...?“ — „Nu ano, když kupoval si rukavice! Jaké číslo máte?“ — „421.“ —

Nápady jsem tedy měl, to je vidět; ale štěstí jsem s nimi neměl! Jsou lidé, kteří štěstí mají. Za které mluví ty rukavičky samy. Vskutku: rukavičky mluví! A krajan náš dr. Schránka, vtipný vševěda, řeči jejich rozumí a všelicos o ní vypravuje. Položíš-li levou rukavičku na pravou, řekls „Ano!“ Vezmeš-li obě do levé ruky, řekls „Ne!“ Držíš-li obě pravou rukou a mrskáš si jimi levou —: „Dostaveníčko!“ Natahuješ-li prst po prstu, až jsi natáh čtyry —: „Ve čtyry hodiny!“

Nejen mluvit: plácát, žvanit, huboumletím pána svého docela až zradit umějí rukavičky! Zvláště takhle druhého dne, po nějakém bále. Když jsou černé dlouhé proužky na prstech, seděls dlouho vedle některé dámy, bavils se s ní důvěrně a otáčel si přitom šnůrku jejího lorňonu kolem prstů. Když jsou špičky všelijak zbarveny, dala ti dáma držet svou kytici, aby mohla mezitím s jiným tančit, ty jsi měl zlost a škubal jsi květy. Když je cípek u *levé* ruky dole utržen, zlobil jsi se tak, že jsi — že jsi — no zkrátka že jsi utrhl až cípek; od malosti rukaviček to nemůže být — levá ruka je vždycky menší než pravá! Atd. — celé novely jsou o tom psány!

Když ale nevím, jaké jsou letos rukavičky, nemohu si vymyslet ani jedinou novelku takovou, nemohu masopostu ani ve své obrazotvornosti užít, a proto ty moje stýskavé zvědy! Ovšem — já mám svůj rukavičkový ideál — „ve své kráse věčně stejný“ —

Kdyby šlo podle mne, byla by bálová rukavička rok co rok stejná: *krátká* (jen ke kotníku) — *bílá* — *malá*!

Krátká. Proč? No to se přece ví!

Bílá. Aby se obrážela dobře slečninčina pleť.

Malá. Protože kdybych měl co poroučet, byly by v ženském světě samé jen malé — maličké ruce! A to zas, že se pamatuju, ty že se líbají nejlíp. Ne — já neodmítám snad naprosto tu foremnu ruku větší, pěkně obrostlou a jako prachové peří měkkou — já vím: umí roztomile hladit, dobrácky a sladce obejmout, ale co platno — gusto! Taková ručička malá, tenká, jako narcisový kvítek, na kterou člověk musí dát pozor, aby mu při líbání nevkouzla celá do úst —

Nepovídejte mi pranic prosím — já vím všechno! Čím

menší ruka, tím větší komandant — pravda! A je to zcela stejné u ženských jak u mužských. Historikové nás učí, že Cyrus, Alexandr, Caesar, Napoleon I., vůbec všichni dobyvatelé velcí, měli „malé ruce a velké hlavy“, a zkušenost zase nás učí, že všechny maloruké ženské jsou „hodně paličaté“, tvrdohlavé, dobývavé, umíněné, panovačné — ale copak je to všechno platno — gusto — gusto! Vždyť ono je to také pěkné: nemuset poslouchat, a přece poslouchat! A trochu trýznit se nechat — to lechtá!

Jen kdybych já věděl, kterak se poučit, jakéže jsou tedy letos ty dámské plesové rukavice! Aby mně je někdo snad po plese zaslal? Ne dceruška některá, ó ne, ta nesmí praničeho rozdávat, ta nemá svých peněz — ale zato může tatínek, rukavičky jsou za jeho peníze, tatínek má vůbec peníze —

Při slově „peníze“ mně tu napadá, že se rukaviček užívalo a užívá také co sáčků. Že se schovávají do nich peníze jako do punčoch. Tak se kdesi například stalo, že dali služce k Štědrému večeru pár rukaviček. Služka, pohněvána nepatrností daru, hodila je do pece, a teprve pak se dověděla, že bylo v každém prstu po bankovce! — Hrome —

Aby takhle dotýčný tatínek — — a ve „vnoučeti“ čili „malíčku“ každé rukavičky aby vězela pětka, v „mámě“ desítka, v „tátovi“ padesátka, v „babě“ stovka, v „dědkovi“ tisícovka — to by byl vtip — znamenitý vtip, a já bych se zasmál — ani nevíte, jak *rád* já se směju —

Časy jsou teď ach tak smutné! Uhlí drahé, maso drahé, víno drahé — bylo by tedy dobře, kdyby přišlo něco, co by bylo „k smíchu“ — —

NÁRODNÍ LISTY 25. ledna 1891

menší ruka, tím větší komandant — pravda! A je to zcela stejné u ženských jak u mužských. Historikové nás učí, že Cyrus, Alexandr, Caesar, Napoleon I., vůbec všichni dobyvatelé velcí, měli „malé ruce a velké hlavy“, a zkušenost zase nás učí, že všechny maloruké ženské jsou „hodně paličaté“, tvrdohlavé, dobývavé, umíněné, panovačné — ale copak je to všechno platno — gusto — gusto! Vždyť ono je to také pěkné: nemuset poslouchat, a přece poslouchat! A trochu trýznit se nechat — to lechtál!

Jen kdybych já věděl, kterak se poučit, jakéže jsou tedy letos ty dámské plesové rukavice! Aby mně je někdo snad po plese zaslal? Ne dceruška některá, ó ne, ta nesmí praničeho rozdávat, ta nemá svých peněz — ale zato může tatínek, rukavičky jsou za jeho peníze, tatínek má vůbec peníze —

Při slově „peníze“ mně tu napadá, že se rukaviček užívalo a užívá také co sáčků. Že se schovávají do nich peníze jako do punčoch. Tak se kdesi například stalo, že dali služce k Štědrému večeru pár rukaviček. Služka, pohněvána nepatrností daru, hodila je do pece, a teprve pak se dověděla, že bylo v každém prstu po bankovce! — Hrome —

Aby takhle dotýčný tatínek — a ve „vnoučeti“ čili „malíčku“ každé rukavičky aby vězela pětka, v „mámě“ desítka, v „tátovi“ padesátka, v „babě“ stovka, v „dědkovi“ tisícovka — to by byl vtíp — znamenitý vtíp, a já bych se zasmál — ani nevíte, jak *rád* já se směju —

Časy jsou teď ach tak smutné! Uhlí drahé, maso drahé, víno drahé — bylo by tedy dobře, kdyby přišlo něco, co by bylo „k smíchu“ — —

NÁRODNÍ LISTY 25. ledna 1891

△ V Praze dne 14. března

„Když jsme se vraceli z Frankrajchu,“ vypravoval tatínek, „přirazili jsme do Prahy zrovna před svatým Josefem a dali nás do našich kanonýrských kasáren na Oujezdě. Devatenáctého dali jsme se tedy někteří hned po pefelu přes přívoz na Staré Město a šli na Josefplac. A když jsme tam přišli, zrovna se všechno hrnulo dolů k vodě. My šli tedy s sebou! To ale byla podivná! Tisíce lidí stálo tu na břehu a všichni zpívali. A když přestali, začly zase tisíce na druhém břehu, tam bylo po Belvedéru taky všude až černo.“ — „A co zpívali?“ — „No — písničky.“ — „Nepamatujete se jaké?“ — „I všelijaké!“ — Patrně to byly písně „helské“, na uvítání jara; zbytek dávného zvyku.

Ano, 19. března, v den svatého Josefa, začíná v Praze jaro! Necht slunci uráčí se tedy do znamení Skopce vstoupit třeba až 20., dopoledne nebo odpoledne, Pražanům začíná jaro neuprosně hned v den svatého Josefa, mezi druhou a třetí hodinou po obědě! V den svatého Josefa vyberou se rodiny, zamilované párky i nedružní jednotlivci neuprosně na „první procházku jarní“. V den svatého Josefa nechá se najisto už zimník v almaře a navlíkne se jenom lehký svrchníček nebo docela už jen kabát letní. V den svatého Josefa loká se s nevýslovnou rozkoší „první jarní vzduch“. V den svatého Josefa začíná se znovu zase už rýmovat „žízeň“ a „trýzeň“. V den svatého Josefa je i ta holka, kterou si hoch zavěšenou vede, pojednou nějak svěžejší, vpučeější, hezčí — inu zrovna až po čertech hezká!

A to všechno se žene „na pouť“. Na náměstí Svatojosefské. Tam víří, tlačí se, hlučí a chtějí se tisíce a tisíce lidí. Tam trůní mnohočlenná rodina Chlumeckých, aristokratů pernickářů, v boudách a pod plátěnými stany. Odtamtud trousí se

pak zase hejna malých, spokojených lidí, holčičky s plnými hubami cukrkandlu, klučíkové s píšťalami, frkačkami a trubičkami — ano odtamtud, zrovna v den svatého Josefa, rozšíří se Prahou rok co rok vždy zase znovu ten mor frkavý, vřískavý, všude nás pronásledující, trvajících až do podzimi —

Jako by takový 5—10letý holomek neměl na tom svém pronikavém, řezavém, ukrutném hlase už dost, jakým ho obdarovala neopatrná matka příroda! Když tak najednou zavřískne kluk vedle mne na ulici, že se až za uši chytanu, nebo zaječí pod mým oknem, že mi leknutím až péro vypadne, tu přemýšlím — přemýšlím — —

Ne — já odmítám ošklivou tu myšlenku hrdě od sebe! *Nikdy* jsem nebyl takovým ničemou! Vždyť je to nemožné! — Pamatuju se sice na nějaké: „Ech drž přece už ke všem čertům tu svoji hubu!“ Nebo na tatínkovu levou ruku vznášející se mi nad hlavou — tatínek mne totiž pohlavkovával vždycky rukou levou —

My jsme ani takových frkaček a píšťalek konečně neznali, jaké mají teď děti! My jsme si zjara zhotovovali nejnutenější hudební svoje nástroje sami: z lískových větviček, z olší nebo jedlého bezu. Kudla, perořízek, zahradnická „žabka“ měly pro nás v březnu zrovna až báječnou cenu! A sotvaže bylo po škole, už jsme vězeli někde tam v dolejší části Jeleních příkopů —

Vždyť já ale chci mluvit o 19. březnu, o dni svatého Josefa! Domnívám se, že svatý Josef může věru být spokojen s poctou, jaká se mu děje u nás v Praze! Kupodivu: Řím a Praha jsou jediná města na světě, kde pro velkého světce mají patřičnou, skutečnou úctu! A třeba si přitom ještě připomenout, že svatý Josef není patronem ani Prahy, ani Říma; ba u nás není ani mezi patróny české země vůbec, kdežto tam dole je alespoň patronem bývalého papežského území! Je opravdu nápadno, jak malá částka lidí dává se do ochrany svatého Josefa! Z řemesel truhláři jenom a tesaři. Z měst jenom Boulogne a Verdun. Z krajů jenom ještě Vestfálsko a — Čína, „pars infidelium“.

Ale Praha vyniká daleko ještě nad Řím! V Římě jen že se

dne 19. března mnoho, tuze mnoho jí a ještě více pije. V Praze však je ihned celá jarní, národní slavnost! S pitím, a to s velkým pitím, s jídlem, a to už s pořádným jídlem, s mlskami a s namlouváním si i zasubování se! Ano, svatý Josef je našemu lidu *den zásnub*. Jenom tance v den ten není, kvůli půstu. A zpěvu není, protože jsme nějak už oněměli. „Helské písňe“ ledaže někde ještě se ozývají po venkově. A ty písňe, které na Josefském náměstí se zpívají a prodávají, nemají ceny a ke dni tomu už žádného vztahu. Ještě před málo lety objevovaly se tam písňe zvláštní, schválně ku dni tomu skládané, „všem Josefům a Pepičkám pro radost věnovávané“. Jejich pěvec, Rudolf Mužík, předloním ale už v Hořelicích, více u Berouna, zemřel.

Byl to můj bratránek: *já* jeho talent vzbudil! Ovšem — mimovolně! „Když jsem slyšel, že voni tak všelicos skládají, tak jsem si myslel: zkus ty to taky! A vidějí: je to opravdu pěkný!“ a podal mně tištěnou píseň, první plod své múzy. Od té doby mně přinášel pak všechny své práce. Až jednou mně nabídl docela i spolupracovníctví při nějaké povídce. „Což je o to, já to dokážu; ale voni mají lepší známost a dovedou to zase spíš prodat!“ Odolal jsem.

Jenomže — abych se navrátil zase tedy ku svému tématu — Josefů nějak teď mezi námi ubývá! Dávají se jmena češtější, jmena Josef se nedbá. Arci se u nás říká za to zase celé tříde —

Ano, ano, uhodli jste to — vy umíte znamenitě číst mně v očích! Chtěl bych vsutku mít jen tolik zlatek, kolikrátže se v příští čtvrtek, s lehýnkým úsměvem na tváři a s trochu sešpičatělými ústy, po Praze řekne: „Dnes mají *Pepíci* svátek!“ — „Pepíci“ — „čéče“ — „flámové“!

Ale vynechme toho hloupého „čéče“*! Ostatní obě jmena jsou zato taková pěkná, milá, můžeme být hrdi na ně! Lidé druhu flamendrů jsou ovšem všude po světě, v každém velikém městě, ale ať jim říkají v Moskvě „pověsa“ nebo v Benátkách „faccimale“, v Dubrovniku „čavlokupe“ nebo v Lip-

* = „člověče“

sku „dammichbruder“*, v Madridě „ganforro“ nebo v Lisaboně „brejeiro“, vždycky to slovo znamená jenom zcela všeobecně člověka ničemu, člověka lenocha, připraveného každý okamžik k nějaké taškařici, skoro nikdy však k nějaké práci, kdežto naše „flamendr“ je skutečně slovo zcela zvláštní, původní, ano i ceny historické! Jeť po světě pro velkoměstské ničemy málo takových jmen znamenitých, pokrytých ozdobnou historickou patinou, a já znám vůbec jenom tři: bruselské „Malbrug“ (dle nenáviděného generála vévody Marlborough), louvainské „Locerias“ (dle španělského generála De lo Cerios, řádivšího za Alby), a tedy naše pražské a vůbec české „flamendr“ (buď dle flámských soukeníků, kteří bez práce se po českých krajích potulovali, nebo dle Flámů slouživších v plucích valonských, „které se za doby 30leté války tak chovaly, že kdysi shlukli se měšťané pražští a utloukli ihned pluk celý“).

A pražské „Pepík“ — to je už docela skutečné *jmeno*, čisté a určité! A ví se zcela určitě i jeho původ! První pražský „Pepík“ byl: Pepík Vambera.

Ještě vidím živě před sebou tu jeho vysokou, kostnatou postavu, tu jeho potutelnou, chytrou tvář, ty jeho věčně v kapsách u kalhot trčící ruce! „Domine reverendissime, da mihi largitionem! Pepík má ukrutnou žízeň!“ Někdy také jen: „Pepík má žízeň — žízeň!“ A někdy docela už jen: „Ží — zeň!“ Ano, stalo se, že šel chvíli mlčky vedle tebe, a když jsi se na něho podíval, že ukázal prostě na ústa jako hluchoněmý, a přitom ta ústa kulatil a svíral jako lekající kapr. To bylo vtipné: vždyť je přece známo, že kapr, třeba zdánlivě už leklý, kořalkou přichází k novému životu!

Kdysi jsem si dovolil pronést: „Poslouchejte, Vambero, pročpak si nehledíte nějaké práce?“ Podíval se na mne kosou a řekl: „Voni dnes vstali vlevo — vědí?“ Ale budoucně přece zase přistoup: „Domine...“

Vamberu znala celá Praha. Děti, když ho spatřily, křičely: „Pepík!“ Kdo ho potkal, šeptnul si: „Pepík!“ On byl uzna-

* Že každou chvíli se zaklínají: „Gott verdamm' mich!“ (O. v. Reinsberg)

nou hlavou všech pražských flámů. A když — asi před 25 lety — umřel u milosrdných, zůstavil svým soudruhům nejlepší, co lze zůstavit: dobré jméno.

Pražští Pepíci nejsou zrovna zlí. To není žádná „černá garda“ londýnská nebo marsilský „lou nervi“, který pere se denně s policií a obyčejně vyhrá! Základem povahy našich Pepíků je jakási snivá opravdovost. Jenom se na ně podívejte, když jdou před muzikou! Tváře kamenné, oko upřené někam v dál — patrně pracuje v nich fantazie, duše, rozhoupána tóny, labužní v říši snů. Řekl bych: samý básník!

Rok co rok je Pepíků po Praze víc a víc, ale oni nerozmnožují se pářením. Pařížský „gamin“ má svoji „gamine“, „galopin“ svoji „galopine“, Pepíkovi však nestojí po boku žádná „Pepice“! Také by znělo „Pepice“ poněkud divně, řekněme: rozhodně sprostě —

Kdežto „Pepička“ je slovo zase tak sladké! A je v něm cosi tak veselého, dovádivého, dráždivého!

Kterápak „Pepička“ je teď v Praze asi nejhezčí? Když jsem byl mlád, věděl jsem to vždycky zcela určitě! V hlavě byla registratura — oddělení „P“ — fascikl „Pepička“ —

Vloni jsem se tuhleto dobu upřímně zasmál! Jistý dopisovatel římský — do Frankfurter Zeitungu — věděl zcela určitě, kteráže Pepička je roku 1890 „nejkrásnější ve světě“. Byla to Giuseppina, dcera Francesca Crispiho, italského premiéra. Tak krásná, že celý Řím ji uznal za nejkrásnější! Že byla otcovou hlavní pýchou, hlavnější než sama jeho politická sláva! Kvůli čemuž sám galantní král Umberto neopomenul jediných její jmenin, aby neposlal dárku — vloni například tedy krásnou safírovou a brillantovou bróži. Otec ale také — tvrdil dopisovatel — dá ji jenom ženichovi, kteréhož zdobí knížecí koruna!

Nevím, stalo-li se tedy tak už vloni. Pepičky, říká se, mají jednu velikou chybu: jsou „vybíravý“. Ano! Jako jsou — zeptejme se kohokoli v Čechách — Kačenky „hašteřivy“, Toničky „trucovity“, Mářinky „zamilovány“, Rézinky „finitivy“, Bětušky „pyšny“ atd. Vidíte, Pepičky, to *není* hezké!

△ *V Praze dne 28. března*

Kdyby mě někdo ve středu spatřil na Fidlovačce, prosím, nemluviž na mne! Lehýnké kývnutí hlavou, konečně třeba nějaké „Servus“, a dost. Není dobře člověka při práci rušit.

Kvůli zábavě tam nejdu. Ty doby minuly, kdy člověk, jda na Fidlovačku, byl naprosto jist, že se bude výborně bavit, kdy například mezitímco jsme si s přítelem Hálkem zapalovali uprostřed silnice doutník, vyhodili ze „Zámecké“ dva a od naproti taky jednoho. A kvůli ševcům tam také nejdu. Chodíval kvůli — chodíval! Ale dnešního dne snad už nejsou ani žádní ševci: samý politik, rabulista, básník, ano jako V. Josef Pokorný docela i „básník z boží milosti“ — copak je do toho! A konečně kvůli ženským už dokonce ne! Ani nejsou teď žádné hezké v Praze. Nejsou! Četl jsem to vytištěno včera v drážďanském časopise: „*Ani stín toho půvabu, který zdobí naše drážďanské dámy!*“

Já tam jdu studovat. Redakce — redakce — no já to řeknu, jenom si vyprošuju slovo od čtenáře, že naše redakční tajemství nevyzradí, jeť to kvůli konkurenci — redakce mne vysílá, abych napsal referát o „umění na Fidlovačce“, o „artitech pracujících“ výročně na Nuselské louce. Dost mne to stálo namahání, nežli jsem naši redakci, často trochu tvrdohlavou, přesvědčil o nutnosti. Než nahlídla, že vedle umění básnického, hudebního, výtvarného, divadelního, baletního musí sobě slušný časopis všímat také už umění tělocvičného, umění „vyšlého z manéže“, kteréž, jak dotýční „artisté“ s naprostou určitostí tvrdí, „co nejdříve již uměnu divadelní shodí z trůnu“. Než přiznala se redakce se mnou k zásadě moderní: „*Notre temps a réhabilité l'acrobatie*“ — „My ctíme teď akrobaty“! Když ale tedy přiznala, nemohla sáhnout ovšem

pak k jinému než ke mně. Byl jsem přes celé čtvrtstoletí referentem literárním, referentem divadelním, budu tedy také zas po celé čtvrtstoletí referentem „artistickým“.

Arci jsou na Fidlovačce jenom artisté nejnižšího druhu, jenom komedi- pardon, tak už se dnes nemluví — jenom „bankisté“, jenom „public“, nazvaní tak proto, že pracují „en public“ čili přede všemi lidmi. Umělci, jichž palácem je „maringote“ čili obydelní vůz, oblékárnou záplatovaný „tent“ čili stan (prosím čtenáře, aby si ty výrazy zapamatoval: nehodlám budoucně je vysvětlovat zase znovu), umělci, jichž „manéží“ čili „pracovní plochou“ je kterékoli místečko pod širým nebem, označené navázaným provazem místo prkenou, červeně vypolštářovanou „pistou“, umělci, kteříž si talířem od p. t. obecnstva vybírají svoji gáži.

Prostí bankisté — ale přece jenom, přiznám se, přebíhá mně mráz záda, pomyslím-li si na první referát. Abych se neblamoval! Kdyby tam pracovala jediná společnost, no dobrá, chválil bych a tak bych se znenáhla osmělil. Ale vždycky je tam společností několik. Bude zapotřebí, abych bystře pozoroval, nestranně soudil. Kdeže dařila se spíše práce na konopném provaze, kde zas práce atlétská, kde akrobatská (tělocvik přízemní), kde žonglérská (házení a chytání koulí, talířů, nožů), kde skoky pomocí trampelínu (prkna), kde „hry ikarské“ (při nichž velký artista leží na zádech a malé artisty nohama do výše hází) atd. Musím dobře rozeznávat „salto mortale“ (přemetení těla dopředu) od „saut périlleux“ (přemetení nazad). Musím spravedlivě uznat, kterýže paňá-pardon, kterýže klaun provádí líp „spakat“ (roztahování nohou až na dosednutí), který zas „kaskádu“ (padání nazpět), kdeže jsou dobří „knock-a-bouts“ (komikové, kteří se křížkují), kde dobrá síla pro „reprízy“ (vtipy mezi jednotlivými „triiky“ čili uměleckými čísly) atd. Nesmím se dát v úsudku také svést ani sebepěkněji přilehajícím „cocharem“ čili artistickým živůtkem ženským...

Rovněž ale nesmím zapadnout do sentimentálnosti! Pozor! — nenechat se zchvátit myšlénkou, arcíže dojemnou: „Vidíš, z těchhletěch chudáků vzešel celý ten nový, celý ten

vznešený svět artistický! Z téhle hadrovité bídy, z toho cikánského života, z těch záplatovaných — —“

„Je tomu právě sto let, co v Paříži zároveň s Velkou revolucí povstal také první cirkus stálý,“ sděluje nám H. W. Otto, přední nynější německý „spisovatel cirkusový“. A dnes? Dnes sobě cirkus dobyl již světa! Nejkorunovanější hlavy vdychují jeho ostrý, čpavý parfém s nevýslovnou rozkoší. Nejvznešenější rodové evropští spojili se už s rody artistickými (například princ Reuss-Köstritzký Jindřich XX. vzal si Klotyldu Loissetovu, „jezdkyňi parforzní“). Hrabata sestoupili do manéže (Alfréd Pallavicini, atlet a gymnastik), barónky staly se krasojezdkyněmi (Anny de Marees van Swinderen-Janssen), spisovatelé, doktoři, ano i mniši (Cagliostro, mnich sicilský, Casti, bosák jeruzalémský) oddali se „svobodnému umění“. Celí národové byli už nad kouzelnicemi cirkusovými, nad nějakou Filipkou Tourniairovou, u vytržení. A „artista“, byť za večer jenom 5—10 minut „pracoval“, beře měsíčně 4000 až 8000 franků gáže, dostává báječné dary (klaun Viol dostal v Petrohradě od Jakovleva 200 000 rublů), záhy jde si na odpočinek, žije si z úspor a má na prsou svých více řádů než všichni umělci a učenci českého národa dohromady. Píší se o něm romány a studie (Les jeux du Cirque et la vie foraine od Hugues Le Roux / „první *klasické* dílo cirkusové“ /, Le Cirque à pied et à cheval“ od Dalséma atd. atd.), vydávají se mu zvláštní časopisy (Der Artist), ano vytištěn mu již i „gotajský kalendář“ s biografiemi i rodopisy (Artistenlexikon von H. W. Otto, v Düsseldorfě u Krause). A týž pan Otto praví tam v předmluvě: „Neboť *je-li vůbec nějaké velké umění, u nás je doma, u nás v muzeu grácie, síly, triumfu, odvahy, plastiky!* Pryč již s nynějšími divadly, s jich plácavými loutkami, lepenkovým světem, prkenným jevištěm, falešnými princeškami, harlekýnovým rouchem a budkou nápovědou... —“ Je to ráznost, člověku jde zrovna hlava kolem!

Ano, ano, a teď čtenář pochopí mé referentské tréma. Doposud jsme považovali divadlo tak asi za místo, kdeže nejspíše lze seznat pohromadě veškeré umění lidské, nabytí pravého obrazu o něm, — mýlili jsme se: místem tím je

cirkus. Umění cirkusové je umění jedině pravé, nejvyšší! Jako vše „nejvyšší“, vyniká umění toto pak také zrovna až překvapující prostotou: jemu rozumí i ten, který pranicemu nerozumí. Proto je umění cirkusové též nejzpůsobilejší ku „povznášení mas“.

A masy to dosvědčují. „Nechť časopisy sebevíce naříkají,“ praví vídeňský sportsman Viktor Silberer, „a o zkažené chuti obecnostva mluví, poněvadž toto, místo aby se dívalo na mizerné kusy divadelní nebo poslouchalo blbé nesmysly operetní, raději do cirkusů nebo do tingltanglů chodí, ve věci té je všechna škrabanice marna. Lid při svém smyslu zdravém jde raději tam, kde vidí krásné výkony lidské síly a obratnosti, než tam, kde se mu předvádějí jen špatné jeho karikatury a provozuje blbost zdlouhavá a nemožná.“

Dosud arci je zdravý ten smysl lidu dosti ještě neuvědomělý. Lid hledí sice tedy k výkonům cirkusovým s rozkoší, přemítat ale a docela snad *mluvit* o nich nedovede! V tom ohledu je doposud mezi námi nevědomost zrovna úžasná! Prosím, cože si myslí i nejvzdělanější čtenář při tom, když například cituju: „Pan Dissenato je *muzikální excentrik, knock-about, rychlokreslič a iluzionista?*“ Nebo: „Tom Belling, slavný klaun a nejlepší *‘august’*, má syna Goberta, který provádí *bareback*, je skakoun *batúdový* a *klaun reprízový*.“ Co? Nic? Je to hanba!

Vinna jest ovšem hlavně žurnalistika. „Ta je v rukou lidí, kteří nemají ani smyslu, ani porozumění pro obratnost tělesní a kteří, sami jsouce co do těla až do svého stáří pouhými dětmi, považují vývoj těla za škodu pro vývoj ducha.“ Je pochopitelno, že jakmile jsem došel já k pravému věci poznání, ihned jsem si umínil, že alespoň u nás to ode dneška půjde jinak! Že položím se do toho celou tedy silou svojí. Arci — říkám to upřímně — musím sám ještě studovat. Vím sám ještě málo: zchybené vychování! Budu tedy opatrně pokračovat. Napřed se odvážím s uměleckým referátem jenom na „bankisty“, pak už na „saltimbanky“ (členy cirkusů malých a chudých), konečně na „artisty“ cirkusu velkého a divadla Varieté.

Budu pozorovat, půjdu cestou zkumnou, tím budu také

jist, že jsem na cestě české. Věru že české síly odedávna výdatně pomáhaly k nynější povznešenosti artistické: u nás bylo „komediantů“ vždycky dost, „kotrmelec“ jako by byl vyrost na české hroudě. Nesouhlasíte?

Čeští komedianti toulali se veškerým světem, a to už v dřívějších stoletích. Arci, tenkrát svět se na jejich umění sice díval, jejich osob ale si nevšímal: nemáme zápisů starých artistických českých rodů! Jenom tou náhodou, že Napoleon I. na silnici k Fontainebleau sebral a před zmrznutím zachránil hošíka, který se stal pak co Jean Deburau nejpřednějším „pierotem“ francouzských divadel, stalo se, že jsme zvěděli, že například česká komediantská rodina Dvořáků („Deburreau“ je pofrancouzštělý „Dvořák“) již v minulém století putovala z Čech až do Španěl. Stejně stará je asi rodina Veselých, která snad „pracuje“ dosud. Čeští „paňácové“ Kejšík a Kvalič byli tak proslulí, že sobě je Němci ochotně přibráli za své („Keyschnick“ — „Qualitz“). Český cirkusový ředitel Beránek byl miláčkem knížat, králů, ba i tureckého žoldána, a podnikal se svou společností, skládající se téměř ze samých Čechů, hned na počátku tohoto věku cesty až do Asie. Jeho krasojedec jmenem Slezák měl jméno světové. Stejně známa byla krasojedkyně Josefa Vítkova, provdaná za cirkusového ředitele Františka Němečka, narozeného ve Valašském Meziříčí, a Františka Němečková, provdaná za výborného jezdce a gymnastika, pak také samostatného ředitele Ignáce Sobotu, rodilého Slezana, usedlého nyní v Opavě. Náš akrobat Řezníček byl právě tak ku dvorům zván, aby před vznešenými osobami tančil na žebříku, jako zvou nyní všude klauna Ronnse, aby tančil na lopatě. Náš Drásal z moravského Holešova zdobil cirkusy co největší muž tohoto světa (8 stop 3 1/2 palce vysoký, 310 liber těžký). Náš loutkář Kopecký byl o celou poetickou sílu ducha svého vážnější než sám Fric Schwiegerling, nejslavnější loutkář německý. Atd. — atd.!

Já nevím, ale lichotím si, že už jako dítě měl jsem pro umění artistů smysl co nejživější! Hlavu jsem si moh srazit, jak jsem ubíhal za letního času z Hradčan až dolů za Oujezdskou bránu, jen abych viděl komedii Veselého, a hubu jsem si moh

umluvit, jen abych v neděli odpůldne vymluvil desetník, když byl Beránek v Praze se svým cirkem!

Přiznám se ale: z celého cirku líbila se mi nejvíce Madlenka z Košíř (Madlenka se jmenovala a po celé Praze bylo známo, že pochází z Košíř). Děvče asi osmnáctileté, krasojezdkyně. To bylo na počátku let čtyřicátých, když se stal ten povyk u Beránka, že „hoří“, a potlouklo se tolik lidí.

Ta se mi zajela do srdce! Na tu jsem myslel a myslel. Kdykoli jsem spatřil modravého motýla, vznášejícího se nad květinou, vzpomněl jsem si na Madlenku z Košíř. Kdykoli jsem viděl, jak jasně modrým nebem houpá se jednotlivý, lehýnký obláček bílý, zahoupala se mi myšlénkami Madlenka z Košíř.

Zdalipak ještě žije? A žije-li — jakpak asi vypadá teď ten anděl?

NÁRODNÍ LISTY 29. března 1891

△ *V Praze 23. května*

„I. tah 15. října 1891.

1 × 50 000 zl r. m.

1 × 5 000 „ „ „

1 × 2 000 „ „ „

1 × 1 000 „ „ „

atd.

II. tah 12. února 1892.

1 × 100 000 zl r. m.

1 × 5 000 „ „ „

1 × 2 000 „ „ „

1 × 1 000 „ „ „

atd.

Každý los platí pro oba tahy.

Tedy na dny nejkrásnějších dvou španělských světic! Dobře, svatá Terezie, svatá Eulálie, já poobakráte najisto přijdu, rozestru si hedvábný Chválův „výstavní kapesní šátek“ na tabuli, svážu hlavní výhru pěkně do čtyř cípů a donesu si domů.

Ta první, ta stotisícová, je samý skvostný Rummlův brilliant. Vpravdě i vysoce elegantní dojem! Vše je tak tiché, tak panské! „Démonická krása,“ stálo zde řečeno o tom skvostném šperku; bylo výborně řečeno. Záře modrých blesků na nočním nebi. Svítivé šlehy ocelového meče. Urážející, smrtící, a přece neodolatelný půvab chladné krásy, která je si vědoma té své čarovné moci, nemiluje — nanejvýš že trpí, aby byla milována. Vyhýbal jsem se v životě vždycky takové krásce: bál jsem se jí. Já ji prodám.

Tu druhou, tu padesátitisícovou, sobě nechám. Pro radost. Je pestrá, je živá, má jinou letoru, asi jako pěkné děvčátko, jehož tvářička je vždycky jinak pěkná, jednou víc, jednou míň, jednou salónní kráska, jednou domácí kráska, ale pokaždé — kráska. Není pořád dýmant, ani nechce být; ale člověk jí přece každou chvíli roztoužen položí ruku kolem šíje. Jednou je to český granát, hlubokého, krásného, ušlechtilého ohně, drahokam zasluhující nejpečlivějšího brusů, zabrání vždy jen do

ryzého zlata, upravení do nejkusnějšího šperkového tvaru, jakého mu zde mistr J. R. Gerlický dopřál. Podruhé je to obraz naší české povahy, „na jedné líci slza, na druhé smích“, démant a rubín, spojený H. Inwaldovou dílnou v rozkošné oděni ženské. Potřetí je to solidní základ domácnosti: Václavem Němcem dodané dvě bedny se stříbrnými svícny, stojany, tácy, stolními úbory — „kdyby muž přivedl si *sto* hostů domů, řádná hospodyně se nezarazí“, jak tu hospodyně líčí Tyl. A počtvrté a nakonec je to přece jen zas samý démant, mistrem V. Šeborem svěže, rosně, květně zpracovaný. Celá zas sbírka šperků, z nichž se mi líbí hlavně dva: třířadová riviéra ze 154 velkých solitérů, kteréž spirálními háčky zavěseny, mohou se libovolně každý vyvěsovat a tu co okrasa připevňovat na šaty, — a náprsní kytice složená z více než 1500 démantů a nápodobící větev šípkovou, s listím, růžemi rozvitými, rozvíjejícími se, opadávajícími, s poupaty atd. S těmi si budu nejčastěji hrávat. Ovšem nemám dle toho nádra, aby se kytice na nich „podle tlukotu srdce chvěla a třásla“; ale dám ji na točivý hudební strojek, a jak se budou melodie jeho vespod chvít a třást, budou také ty démantky navrch se točit a tančit, blýskat se a se usmívat... A solitéry vypnu a zavěším si na kalhoty, po švu, jakoby krajky dolů až k zemi, a nastrkám si jich do vousů... A budu krásný — tak krásný...

Ano, já očekávám, že se tím stanu vskutku konečně krásným. Začínaje od rukou. Ruce jsou obzvláště citlivy! Jsou jako čaj, a jako šnupavý tabák, a jako ementálský sýr — ihned všim načichnou...

Že ještě těch výher nemám? Ale lós mám! A opatřil jsem si jej s onou opatrností a s oním rozumem, jenž mne označuje, ať už dělám cokoli. Koupil jsem jej v *první* ulici pražské, kterouž jsou přece Příkopy, v čísle tam *prvním*, z *první* došlé série, a vzal jsem si z ní los ihned *první*. Aha!

A víte, co se mně ve třech po sobě jdoucích nocích pak zdálo?

První noci: že mne blechy pokousaly na pravé ruce, že byla jako pokropena („bohatství“, 17).

Druhé noci: že jsem dostal homoli cukru darem („tvůj ži-

vot bude nad očekávání ve štěstí plynouti“, 7, 25, 26).

Třetí noci: že jsem stál s košíčkem na ruce v masných krámech a kupoval telecí na papriku („výhra ve hře“, 2, 11).

Výborný snář, ten Štorchův „egyptsko-persko-chaldejský“, povídám! Až bude po 12. únoru 1892, dovolím nakladateli, aby moji podobiznu dal si tam mezi „obrázky čili znázornění“ („Šťastného člověka viděti: veselost“, 58, 16, 9).

Vidíte, tomu já nerozumím, že jsou lidé, „moralisté“, kteří horlí proti losům, loteriím, hře, sázkám atd.! Podle mého hloupého rozumu: nač — nač se dřít, když mohu udělat hlavní trefu! A mám pak po práci, po dřině, po starostech! Nemá každý člověk hledět býti šťasten? Co je ale štěstí? To, za čím musím namáhavě běžet? Od rána do večera, od prvního mládí do pozdního stáří? Štěstí, pánové, musí přijít samo, musí člověku vletět na nos, zrovna jako polmíč; člověk se sice trošičku lekne, ale — už je drží v ruce! Štěstí musí přijít nena-dále, musí, jak se říká, „z oblaků spadnout“. Ovšem, člověk se sám musí přece také trochu přičinit, alespoň zástěru musí roztáhnout, aby štěstí nepadlo vedle, někdo je nesebral a ne-utek...

Jenom *kdy* tedy roztáhnout?... a *kde*?... a *jak*?... Dosud je v tom žalostná nevědomost. Dosud věru i my inteligentní jsme při lutriji poukázání pořáde jen na „pevnou vůli“, na trochytek zkušenosti, na „vnitřní hlas“, na „přirozený pud“. Dnes rozhoduje napořád jenom a jenom náhoda, dnes není k výhře rozumu vůbec ani ještě potřebí, člověk geniální a člověk trouba mají vyhlídky stejné. Je to věc památná, že některá věda vyvinuje se tak pozdě! Třeba až po tisíciletích!

Měli-li „už staří Řekové a Římané“ nějakou lutriji, nevím. Ale tolik vím, že prstová hra nynějších Taliánů, „móra“, je hrou prastarou, která se provozovala už v kolébce lidstva, pod Himálajem. O co se ale jedná při té „móře“? *O uhodnutí čísel kvůli výhře —: lutrije!*

Velcí mudrci lidští hleděli odedávna tajuplné souvislosti mezi čísly a věcmi přijíti na kloub. Dle Pythagora je číslo vlastní podstatou všech věcí na světě. A stejného náhledu byli pak také židovští kabalisté. Kterážto moudrost alexandrínské

školy a moudrost kabaly vplynula tedy pak do výkladu snů. Také ve snu se zjevují člověku všelike *věci* a člověk za to má, že mu je nadhazují přející bytosti co výstrahu, co radu. I hledal si tedy člověk číselný výklad k nim, založil rovněž z čísel lutriji a v té hledal štěstí. „Albergo della Fortuna, aperto ai giacatori del Loto“ („Herberk Štěstěny, otevřený hráčům v lutriji“) nazývají se italské snáře, a — ošklíbej se, moralisto, jak ošklíbej — pravda je, že v takovém „babském snáři“ je starobylé moudrosti víc nežli v tvé hlavě.

Duch lidský pracuje dál a dále, připravuje budoucí vědecký materiál. Měla-li věc, událost *sněná* tedy svoje zákonné číslo, musilo přirozeně číslo to přiléhat i na věc, událost *skutečnou*. Sází se tedy do lutrije již teď i na události, jež „přináší den“. S výsledkem arci doposud různým, kteráž různost ale právě dokazuje, že je tu již potřebí disciplíny *vědecké*.

Když například nadejde den svatého Josefa, vsází celá Praha devatenáctku „na Prahu“, a obyčejně Praha vyhrá. Když zemřel Pius IX., vsadil celý Řím 7, 32, 58, 86 (den úmrtný, leta vlády, všeobecné číslo papežské /jako je u nás „číslem císařským“ lka/ a dosažený rok života); z těch čtyř čísel nevyšlo Římu ale ani jediné. Když dosedl hrabě Schönborn na arcibiskupský stolec pražský, vyprávěly noviny historie zrovna až dojemné, čehože všeho zakouší jeho palácový portýr interpelacemi lutristek, jakéže stáří, jaké datum narozenin atd.; nevyšlo tu ale také nic. Když byla před šesti lety v Neapoli cholera a komise vcházely do dětských nemocnic a matky se proto čertily, vsázeli tam 8, 52, 90 (děti, matky, strach); vyhráli 4 000 000 lir — žrali, chlástali, a cholera rozbujela ještě veseleji!

Ano, stalo se již i, že lidé sami událost nějakou způsobili, jen aby mohli pak „na ni“ vsadit; asi před pěti lety zavraždila ve Vídni žena ženu a šla pak a sázela...

Přestanu již s dáty, abych čtenáře učeností svojí neomámil. Řeknu už jen krátce, jak si myslím, že všechno bude.

Bude s lutrijstvím, jako bylo s lékařstvím. Zpočátku léčily jen baby. Pamatovaly si jednotlivé případy, sbíraly zkušenosti. A když už obyvatelstvo houstlo a člověk i nejníž postavený

cítil v sobě právo pečovati o svoje zdraví, zkrátka, když už bylo *nezbytnou nutností*, aby lékařství vzrůstalo a krystalizovalo se co věda, vskutku také ta věda povstala. *Nutnost* je v dějinách lidské vzdělanosti matkou všeho.

A zrovna tak bude najisto tedy matkou vědy lutrijové. Dnes už mají peníze pro lidi tutéž skoro cenu jako zdraví. Dnes už každý a každý, od nejvyššího do nejnižšího, je přesvědčen, že má na peníze právo. A jako lékaři před třemi sty roky začali pitvati lidské tělo, začnou teď lutrijci pitvati lidskou kapsu, zpytovati její potřeby, zkoumati hlavní a ostatní trefy...

Budou doktoři „*utrius lutrije*“ (velké i malé), jako jsou doktoři „*utrius medicinae*“. A jako ovšem vedle učených lékařů dodnes radí a působí i působiti budou do věčnosti také pořád ještě naivní baby, budou také při lutriji baby...

Tak — copak jsem vlastně tady dnes chtěl?

Chtěl jsem, a chci pořád ještě způsobit, aby lidé *výstavní loterie* hodně sobě všímali.

Jděte již, moji drazí, jděte, prosím, a *kupujte si losy!* Z toho, že já obě hlavní výhry mám už jakoby v ranci, nedělejte sobě pranic! Je tam menších, ale pořád ještě slušných výher celá, dlouhánská řada — vy spokojte se s těmi. Povídám: člověk má být skromný! Totiž — člověk slušný, vzdělaný — —

NÁRODNÍ LISTY 24. května 1891

△ *V Praze 30. května*

A kdyby bylo sto jubilejních výstav, to sebekrásnějších, a sto říšských rad (chraň nás nebeský pánbůh!), a sto válečných předpletek anglo-portugálských a chilsko-severoamerických, já budu mluvit o své přítelkyni! Věnovat jí den v roce není věru mnoho. A jindy než dnes, kdy v sadech dumný „bülbül“ krásné svojí „gül“ („slavík tisícúhlasý —“* „růži stolisté“) klokotá o své touze, není v celém roce beztoho tak příhodná chvíle. Ostatně se jedná jenom o poklonu, jí, mojí přítelkyni.

Trochu samolibosti je arci také při tom. Už jsme my „demokraté“ takoví! Moci se pochlubit vznešenou známostí! A moci docela říci: „Moje přítelkyně — královna...!“ Ano, *královna!* Už panuje dva tisíce let — ba už věru je tomu tak dlouho, co se jí básnička Sapphó poklonila a „královnou“ jí zvala! Ale Její Květnaté Veličenstvo, moje přítelkyně, královna *Růže* panuje v skutečnosti už mnohem a mnohem déle, hned od počátku světa, hned od těch dob, kdy lidské oko začalo utkvívát na ladném tvaru a skvělých barvách, kdy lidský smysl začal se opojovat libou vůní, kdy v lidské duši začaly se budít sny a touhy. Vláda J. V. mojí přítelkyně nepodlehá žádné módě, pořád jí přibývá ještě moci a slávy..., J. V. královna *Růže* je napořád stejně mladá, a pořád je krásnější, a lepo- a různotvárnější, a svěžejší... už to pomalu s J. V. nebude ani k vydržení!

* Podotýkám, že *vím*, že jsem měl správně říci „bülbülhazar“ (hazardastân) a „gul-i sadberg“, a podotýkám to proto honemhonem, aby se do mne nepustil dr. R. Dvořák a nezahanbil mne před celým světem, že neumím naposledy ani persky. A já *umím*... umím ještě „šah“ a „Háfiz“ a „Šehrzáda“ a „selam“ a „Teherán“ a.... a .... snadno možno, že ještě něco!

Roztomilá panovnice! Není ve světě druhá, aby byla tak stejně laskava k mužským ženským, mladým starým, bohatým chudým, vzor, ano pravzor vši rovnoprávnosti! Podívejte se na mne! Mlád přece už nejsem, hezký — ne, hezký jsem, zaplať pánbůh, nebyl jaktěživ; a ona? — no já už mlčím — dáma — a copak je do mužského, který plácá! Tolik ale přece nezamlčím, že Sládek v těch svých Starosvětských, při jejichž čtení jsem si ostatně radostí několikrát až zavejsk, *nemá pravdu*, když tvrdí:

*„však růže trhá mládenec
a starý nosí koš“...*

Aby si ale nikdo nemyslí, že zadávám snad své svobodomyšlnosti! Že mne vysoká hodnost omamuje! Ach ne, poměr mezi mnou a růží je naprosto jen přátelský. Dávám spolu světu důkaz, že mezi mužem a ženou je skutečné *přátelství* možno. Ba ona, královna, snese ode mne třeba i nějakou výtku. Takž mně například napadlo v tom mém hloupém poddanském rozumu, že snad není ani dobře, když nám teď panuje po celičkový rok, že by snad byla mnohem ještě toužněji milována, kdyby se nám objevovala jenom v tom výročním, v tom „slavícím“ čase. — „Rozloučením láska a přátelství vzrůstá,“ jsem jí kdysi řekl. Ale ona hleděla přitom ze své sklenky na mne tak tiše, tak sebevědomě — ó, já jí rozuměl, chtěla říci: „No, pročpak si mne stavíš tedy po celý rok na svůj psací stolek?“

Co už nám způsobila rozkoše! A rozkoš lidem je největší dobrodiní. Na její skvělé barvě, na její ušlechtilém tvaru pase se naše oko. Její jemná, sladká vůně nás opojuje. Ji vítáme se sladkým úsměvem, kdykoli se zjeví, k ní kloníme hlavu svou a ona v nás budí vždy zase nové, nepoznané tuchy, vždy nový život, nové zas přání. V ní vidíme obraz lásky, symbol úcty, ideál krásy a mladistvé svěžesti. K ní saháme, když potřebujeme obrazů poetických: mrtvé dítě je nám „zlomená růže“, choré děvče je „vadnoucí růže“, krásnému, mladému děvčeti neumíme ani jinak říci než „pučící růže“ atd. Růže sedí na jemných lidských prstech, kvetou v mladých lících, trůní na

hladkém čele, ano nesou se nad námi i po ranním a večerním nebi. Není divu, že mnozí národové staří pak troufali, že růže má tedy třeba i velkou sílu léčební, a že věřili, že léčivost její osvědčuje se předně právě při pohlaví ženském. A že, když lahodí tolika smyslům, domnívali se, že musí růže lahodit konečně i mlsnému jazyku, a dávali si ji do nápojů, do různých jídel — vždyť podnes pečeme „růžové nákypy“, točíme „růžový cukr“! Ano, ještě ve své smrti růže nám slouží i kouzlí. Růžový olej, drahý, hledaný, zanechává opojný dech dávno minulých jar a přináší pozdrav z bájeplných, vzdálených krajů. Růžové dřevo slouží na vonné skřínky, v nichž uchovávají se nejskvostnější naše šperky. A z téhož dřeva vystruhují se kuličky na růžence a lidská duše se k těm růžencům pojí v zbožných modlitbách a povznáší k neznámým krajům.

„Milenka bohů i lidí“ říkáme růži. Není tedy také dále divu, že růži nalezáme v mýtech všech národů. Dle řeckého mýtu zůstala růže na zemi, když první ranní červánky znenáhla přešly v bílý den. Dle Anakreóna byla stvořena královna květů zároveň s bohyní krásy, a když ji bohové poprvé spatřili, nakapali nadšeně nektaru na její listy a dali jí tím tu její sladkou vůni. Jiní zase tvrdí, že růži stvořila bohyně Flóra. Zamilovavši se do Amora, jehož lásku dříve byla zamítla, stvořila „květ, který se směje i pláče: půvabnou, trnitou růži“.

A dle mýtů národů jiných byly růže původně jen bílé, a teprve když bohyně lásky nožku si kdysi o trny zadržela, zbarvily se květy krví. Mahomedáni pak věří, že růže povstala z potu Prorokova čela; kde najdou na zemi růžový list, zdvihnou jej, jako my zdviháme kousek chleba. A také my křesťané dáváme růži původ svatý i klademe ji až do ráje. Skutečně ale tam, kam učenci původní ráj náš kladou, nalezena byla a nalezá se „stolistá růže“ co domácí, neštěpované kvítko! Že v pozdějších mýtech křesťanských růže objevuje se pak obzvláště hojně, netřeba ani zvláště zde vytknout. Svatá Růžena Viterbská, svatá Kasilda, svatá Alžběta nesou chudým chléb, a místo chleba vidí se pojednou růže v jich klíně; šlechtné, dobré skutky lidské tedy tolik co růže.

Jakžpak by růže nepanovala, nebyla královnou, když předně

a hlavně znamená *lásku*! Děvčátko naše ani netuší, když mladíkovi podává růži, cože tím obrazně vlastně praví; ve slovníku řeckém se děvčátko neprobírá, a já — jsem tomu tentokrát upřímně rád — nemám povinnost sdělovat výklad. Růže, jak tedy už známo, byla věnována Venuši. Kterýpak z mužů je šťasten ve službách bohyně té — jakouže má hlavně osvědčovat vlastnost? Mlčelivost!

A jen tím se vysvětluje, že růže, *žena*, je pak také symbolem *mlčelivosti*. Dávají její obraz v kostelích na zpovědnice. Svěřují druh druhu „sub rosa“ věci tajné. Zavěsují nad tabuli při hostině bílou růži na bílou šňůru, co výstrahu, aby si hosté při víně dali pozor na jazyky. Upravují z téže příčiny její kamenný obraz na stropech vinných sklepů radních, jako například v radnici brémské (od čehož tam také to „víno růžové“) atd.

Děvčátko tedy vlastního jádra netuší a zdobí se růží a podává ji na důkaz klíčící své přízně, a *proto* je růže také obrazem nevinnosti a ctnosti. Jak známo, poctívá sám papež výročně, o neděli Laetare, některou „obzvláště ctnostnou dámu“ — ale musí být alespoň kněžna — zasláním „zlaté růže“. Je to květoucí zlatá větvička růžová, ve stříbrném kořenáčku, na dřevěné třínožce. V růži, sedící na špičce větvičky, nalezá se dirkovaná kapsle s balzámem a pižmem.

Královně růži téměř den ode dne přibývá po světě moci a slávy. Putujíc od východu k západu a zase nazpět, dobyla si „stolistka“ skoro již celé zeměkoule. A největší zásluhu o její rozšíření mají páteři benediktini. Skuteční „otcové naši“! Zachovali nám řecké a římské klasiky, vymyslili neocenitelný likér, přinesli — také nám do Čech — stolistou růži. Až některého z nich v sadech na Karlově náměstí potkám, poškrabu ho pod bradičkou.

Avšak i růže nestolistka rozšířena po celíčkém světě a nalezáme „divoké“ její druhy v každíčkém koutě — vyjímaje ovšem Austrálii, tu prapodivnou zemi, kde stromy jsou beze stínu, „daxlové“ mají kachní zobák a srnkám rostou kožené pytle z břicha. Nalezámeť růže divoké stejně v Persii a Indii jako ve sněhových horách Severní Ameriky, stejně na pokraji Sahary jako po ledových ladách grónských. —

Nastala zrovna teď zase ta pravá, ta výroční doba růží. Ale neumíme jí a jich pořádně užít. Nějakou růžičku do ruky nebo na šat. Pět až deset růží pozdravem tomu, koho milujeme. A punktum! „Staří“ bývali rozumnější. Židé věncili se růžemi při *každé* slavnější příležitosti. Řekové zdobili jimi oltáře i hroby, nevěsty i zbraně, a takto ještě to „ostatní“, co kde se jim do cesty vpletlo. Římané leželi na polštářích nacpaných růžovými listy, obědvali u stolů pokrytých růžemi, pili je, jedli je, kráčeli po nich...

A když nadešla doba hlavního květu, šli Římané „na pár neděl“ do Paestum a jeho proslulých sadů růžových, jako my za leta chodíme do Pojizeří nebo na Šumavu.

Letos ale máme my přec také něco podobného. Den co den nám dávají květoucí růže na výstavě koncert. To prý je krása, to prý je harmonie...

A pražský velekněz květinový, G. Dittrich, postavil královně růži docela tam chrámek. Pomodlím se.

NÁRODNÍ LISTY 31. května 1891

△ *V Praze 13. června*

Ne ale, prosím, se hněvat! Konečně se arcí nemusím ani omluvit: jedná se o vědu. A když se pořád volá po „výstavních rozpravách“, hodně podrobných, čistě odborných, pravými znalci psaných, tadyhle jest tedy taková! Ale raději přistupme již k věci!

Bylo to hned na počátku března, když jsem dostal pražskou poštou lístek. Březen byl, jak se starší lidé pamatují, teplý, sluneční, letní; byl to patrně přesunutý letošní červen. A lístek zněl:

„Chodím denně na výstaviště, potěšit se z pokroku prací, a tu bych Vaši pozornost rád k něčemu připnul. K blechám. Zdá se mně vždycky, že je tam polovic písku a polovic blech; kdykoli přijdu domů... A musí to být druh naprosto zvláštní, snadže jakási ‚blecha výstavní‘, proti které...“

Inu ano, mužičku, to se přece rozumí, že je na světě prazvláštní druh bleší, „blecha výstavní“! Pamatuju se zcela dobře na *Journal amusant* roku 1889: celé číslo bylo věnováno „výstavním blechám“, obrázek za obrázkem, vtip za vtipem, a říkali jim tam „Němkyně“. Žádná otázka, na českou výstavu sesypou se taky. Ale nač by se noviny do toho pletly! Starost výstavního výboru! Však on ví, jakže na ně... za čtyry neděle máme už velkonoce, výbor si upraví sud česnekové vody, vstane o Velký pátek před slunce východem, namočí „nové koště“, vykropí kdejaký...

Včera, dne 12. června, dostal jsem však lístek jiný. Z Vínohradů.

„...já Vám pokaždé scvaknu jako perořízek! Musí to být zcela zvláštní druh — myslím: ‚blech *elektrických*‘...“

Hrome — to by bylo něco! To bychom věru nesměli v novinách pak umlčovat — už kvůli vědě! Pokud já alespoň vím

(v četných prázdných svých chvílích zanáším se také zkoumáním přírody), je doposud jen velmi málo hmyzů známo, kteří rozdávají elektrické rány: jistý druh brazilských kobylek, pak brazilská štěnice „*Reduvius serratus*“, ještě jakýsi brouk na Senegalu, o kterém námořní poručík Bel vypravuje, a dost. Kdyby se konstatovala *elektrická blecha* na naší výstavě, byl by rok 1891 v entomologii zaznamenán písmem...

„...nejlíp jít s něčím pořádným na ně: polít denně všechny podlahy a všechny pískové cesty petrolejem, scípnu do poslední...“

Nonono, tyrane! A zabít s těmi „výstavními“ zároveň statisíce našich „domácích“, ne?!

Ty věru že nejsou zlé, jsou třeba — připouštím — někdy nepříjemné, ale takto pražádná „egyptská rána“! A dnes nejsou k tomu ani ještě ve svém „nejkrvežíznivějším“ výročí, to budou až někdy v srpnu či v září, a i pak tedy — „Važme si dobrácké a nevinné celkem povahy domácí blechy naší a neslibujme jí hned ukrutnou smrt...“ volá dr. A. E. Brehm, díl IV, svazek I, str. 513, 3. řádka zdola.

Navrhoval bych nanejvýš, aby se na výstavišti sbíraly blechy živы jako zjara chrousti. Aby byla určena prémie, například 10 kr za litr, a denní sklizuňk ihned dodáván přírodopycům, by si je prohlídli, oprůbovali, rozdružovali...

Takto — načpak zbytečná ukrutnost! Domácí naše bleška, v těch našich mírných, nehorkých krajinách, je jenom „šimravá“, „*pulex viritans*“, nikoli „*penetrans*“, „*vníkavá*“. A přece — čeho chudinka všeho zkusí! A to nejen v Čechách—

*„Pět jich ji honily,
dva z nich ji žmolily,
jeden ji utratil —“*

zní lužická národní hádanka, jejíž rozluštění je ovšem „pět prstů a blecha“. Pět takových hrozných, ukrutných chlapů na tak malouninkého, droboulinkého tvora! Celých 40 dní chudinka potřebuje, nežli se z vajíčka vyvine v červíčka, kukli a blechu, a sotvaže se poohlídla, kde se nalézá, už je tu kat palec! „Proč

jsou všechny blechy černy?“ zkoumá hoch hochu u nás v Čechách. „Protože se v jejich rodině ustavičně musí nosit smutek.“ Nemá se pak mstít? Svatá pravda: maličký tvůrek, ale statečný! „Štipne až do pláče“, „velkou kládou pohne“, jak zase česká národní hádanka praví. Pověstně krásná Fryna chtěla kdysi svést také filosofa Xenokrata; ale nepohnula jím: filosof byl velice ctnostný nebo — co. Fryna dopálena odešla. A čtvrt hodiny nato házel sebou filosof z lože svého až do stropu, tak mocně, že to zaznamenáno až v historii — a byla jím pohnula *maličká blecha*.

V nátuře blechy není původně pražádná zloba. Když žije co červíček s námi pospolu v jizbě, v šterbině naší podlahy, je její roucho liliově bílé...

Bývala druhdy napořád ach tak hodna, tak dobra! Dle legendy žila už v ráji, s první hned lidskou rodinou, a nekousala a jen tak lezla po maličkém Ábelu a Kainu a šimrala je, aby se smáli. Celá byla u vytržení, když matka Eva pozpěvovala dětem národní písně, a radostí skákala výše a výše, až její skoky byly a doposud zůstaly zrovna zázračny. Tu přišla „psí blecha“ na návštěvu a — naučila ji kousat. Pramatka našla na pradětech rudé skvrny a pupeny, pátrala po původu — a pustila se do nebohých svedených blech — jednu lupla palcem — druhou hodila do ohně —

A od té doby zuří nekonečné nepřátelství mezi blechou a pokolením ženským! „Krevní pomsta“. Vždy stejně zhoubná, stejně zuřivá. A pozorovatelé všímali si smutného úkazu toho ihned za dávných, ba za všechných časů. Příklad z domácích dějin! Na počátku 15. století říkalo se nynějšímu náměstí Mariánskému v Praze „na Louži“ a na místě nynějšího Klementina stály tam domy. Jeden z nich nazýván „*U blech*“ (ad pulices). A druhý hned vedle? „*U tepoucího anděla*“ (ad angelum percutientem)! Není přece pražádná pochybnost, že ten „tepuccí anděl“ byl prostě ženská. W. W. Tomek ovšem myslí, že ne, že „tepuccí anděl“ byl namalován, „an vyhání z ráje první rodiče“, — ale co všechno nemyslí W. W. Tomek!

Blecha — ženská! Smím promluvit tady slůvko také o sobě? Ptám se proto, že z toho slůvka vyšlehne přejasná záře nade

mnou, svědčící o duchaplnosti mojí, o mém znamenitě bystrém pojmání a proníkání všech věcí. Kdysi přišel ke mně mladý výtvarný umělec český; přišel na radu. „Mám dělat Venuši. Už je krásných, proslulých Venuší na světě tolik — prosím vás, jak ji udělat, aby mně přece získala jména?“ — Venuše! Myšlénky moje mžikem zalétly do staré Hellady. Napadl mi ten malíř, který byl namaloval vinné hrozny, a sice s takovou přirozeností, že... „*Udělejte ji tak, aby ji kousaly blechy!*“ —

Blecha — ženská! Tragický poměr! My mužští ovšem nedíváme se na něj všichni se stejnou opravdovostí. Někteří blechám i závidí. Jiní zase nevidí ani velkého zrovna rozdílu mezi ženskou a blechou, a také ženskou nazývají „bleška“. A říkají: „Inu ano, když se dvě ženské setkají, vždycky se koušou!“ Ještě jiným, duchům ovšem jen povrchním a lehkým, jako jsou u Němců například Fischart nebo Goethe, je ten osudný poměr mezi ženskou a blechou docela — komický a píšou na něj i posměšné verše. Zaplať pánbůh, že my v české literatuře nemáme žádného Fischarta, žádného Goethe!

Člověk spořádaný, přemýšlí-li, nemůže než smutně svésit hlavu — soudím. Copak by bylo konečně o drobánko krve! Nebo třeba i o to, skončí-li se činnost bleší dnes či až někdy zítra! Ale ta stránka *mravní!*

Lidé tvrdí: ženská je hotová faleš. Ve všech slovech, ve všech pohybech i činech svých nepřírozená, nepravdivá, neupřímná. *Snad*. Původně, co malé dítě, co červíček lidský, *není!* Je upřímná, nevinná, liliově bílá, jako ten červíček bleší. Ale pak se převychovává, kazí — zkazí! Sama matka její učí a vede ji ku přetvářce, až je holka na zevnějšek zcela jiná než uvnitř. Říkáme: ženská je „nevyzpytatelná“. Nu ano, tady je příčina!

A k té nevyzpytatelnosti, vlastně falši, přispívá velkým procentem bohužel tedy také nepřátelství mezi ženou a blechou.

Čtenáři, ty se například drbeš palcem vzadu pod lopatkou. Co to znamená v posuňkovém volapüku lidském? To znamená: „Mne tam kouše blecha.“ Něco takového ale veřejně říci považuje dobře vychované lidstvo za neslušnost, zrovna tak

jako někomu kašlat do obličeje, jako kýchat při tabuli atd. Člověk se tedy přemáhá, hlavně člověčice.

Tamhle sedí v sadě na pohovce párek: mladý muž, pěkné děvče. Jak sebou ten andílek vrtí! Hned sem, hned tam, napřed nazad, vpravo vlevo, skutečný vír pohybů co nejpůvabnějších! Mladík může na ní oči nechat. Jaká živost, jaká čilost roztočilá; takhle jí ještě neviděl! — Holčičku koušou asi dvě blechy.

Mladík byl dodneska dost ještě chladný, nyní se rozpaluje. Mluví do dívčiny, chce stůj co stůj být jí zajímavý, sám ubezpečuje a zase se táže — dívčina se zajiká, neumí odpovědět — teď se udeřila vějířem přes levou páži, patrně jen a jen z rozpaků — mladík se skoro až na sebe zlobí... Holčičku tam v rukávě šimrá blecha, ta třetí.

Mladík přisedá blíže. Rád by viděl dívčině do očí — oči její se ale vyhybají, nějak se třasavě lesknou, jakoby lehkou slzou zastírají...

Mladík už leží na kolenou. Vyznává se, prosí. A ona, nebešťanka, se teď k němu sklání. Hledí na něho, toužebně, slastně, jako by pravila: „I ty jeminánku!“ Teď položila pravou ruku na jeho rameno, levou přitiskla ku svému bušícímu srdci... Tam ji to také šimrá... blecha čtvrtá...

Povídám, holčičky: opatřit se řádně! Zvláště když se jde někam, kde je hodně lidí! Nebo docela někam, kde člověk má se učit, nesmí být roztržitý, jako například tedy na výstavě!

Vždyť jsou na to prostředky dobré! Jsou hojné a všude známé. Francouzka ví o bylině „herbe aux puces“. Lužičanka užívá „bagně“ čili šťovíku. V Čechách se klade do lože a do šatů kapradí. Aby to ale pěkně vypadalo, tvrdí se: „která nosí při sobě kapradí, má štěstí v lásce“, a říká se kapradinám tedy „laskavec“...

Scéna: Uhelný trh v Praze. Čas: kterýkoli jarní či letní den. Osoby: baba květinářka, tlustá, sedící za stánkem; služka, boubelatá, jdoucí s košíkem kolem.

„Panenko, — koupějí si laskavec, kouknou! Je čerstvý — za čtyryadvacet hodin mají ženicha! (Přidušeným hlasem:) A na blechy je taky dobrý!“

NÁRODNÍ LISTY 14. června 1891

△ *V Praze dne 20. června*

Pane sazeči! Kdybyste byl náhodou dnes trošičku roztržitý a můj △ se špičkou vzhůru obrácenou, staroindický symbol planoucího ohně, v ruce se vám zvrátil na ▽, symbol kanoucí vody, neohlédněte se ani po tom! Mně už jde voda beztoho zrovna po krk, mně už je všecko jedno!

Jde to svrchu. Bývaly časy, kdy jsem se smával od rána do večera. Pak pojednou jen asi tak obden. A pak už jako Wallenstein vždycky jen v sobotu odpoledne. A teď... achich...

Dám vám tadyhle na památku momentní svoji fotografii (moment: rok 1891, 20. červen, 2 hod. 45 min. odp.). Hedvábný šátek kolem krku; kvůli mandlím. Prošívaná deka na kolenou; kvůli revmatu. Ševiotová kazajka na těle; kvůli zimě. Pysky sevřeny, zuby zaťaty, v očích zlost, na čele mrak; kvůli „počasí“. Na stole papír, v ruce tužka, kvůli počtům. A ruka lítá sem tam a já počítám: Od 30. května déšť a déšť; činí doposud 22 dny. Dejme tomu, že se na výstavu dostaví jen o 10 000 lidí denně míň, prodá míň o 4000 losů, vypije piva o 20 000 litrů, kakaa 200 litrů, vína..., kávy..., počítejme pro skluzavku denně ztrátu..., pro pavilón turistů..., pro fonograf..., pro uzenáře a traktéry..., pro průmyslníky a řemeslníky..., pro drožkáře, posluhy... — zkrátka, ať počítám jak počítám: 50 000 zlatých je přinejmenším ztráty denně. Činí za 22 dny milión.

Ovšem — ovšem — pan de Parville, nejproslulejší nyní meteorolog, píšící do Journal des Débats, předpověděl hned počátkem března, že „po dlouhé, tuhé zimě přijde mizerné jaro“. Přišlo. Bídny byl máj, mizerný byl červen, a ... „snadno možno, že červenec bude hanebný, srpen pode vší kritikou, září ještě horší...“ Činí tedy ještě dobře počítaných 100 dní, čili *ještě pět miliónů* jenom na výstavě! — Mnoho-li miliónů

nám vzala vloni voda? A předloním neúroda?... *Matičko* přírodo...

„Krásná“ naše vlast má svůj vůbec-malér a my jednotliví, „krásní“ synové její máme ještě každý svůj obzvlášť-malér k tomu. Já měl teď i s tímhle mizerným počasím tedy ještě svůj malér zcela zvláštní. Říká se: hledej útěchy vždy jen na prsu vědy. No ano: ona ale má věda prsů jako socha Nilu v pařížském Louvru, a já — přijdu vždycky na nějaký ten prázdný!

Umínil jsem si, že vypátrám spojení mezi svatým Medardem a deštěm. *Vypátral jsem*. Šel jsem zchytra na to: zkoumal jsem světcův život. Biskup Medardus měl kdysi dvěma rytířům rozhodnout rozepří pomezí; šloupnul na kámen tak, že zůstala v něm vytištěna noha, a řekl: „*Tady* je hranice!“ Byl to patrně zázrak, biskup Medardus prohlášen kvůli němu svatým. Ale — pražádná pochybnost — kámen byl tvrdý, šloupnutí nebylo příjemné, noha to cítila. Svatý Medardus pro případ nových rozepří hledí si práci tedy ulehčit, a když nadejde jeho den a on vládne, zařídí ihned déšť, dlouhý, nekonečný, takový déšť, kterým i kámen změkne...

Znamenity výklad! Každý si pomyslí, jak jsem s tou duchaplnou, vtipnou skladbou svojí pospíchal na veřejnost! A tu mi teď přijde pan de Parville a povídá: Nynější svatý Medard — to je falešný svatý Medard! Při gregoriánské kalendářní reformě vynecháno 12 dní, 8. červen čili „Medardův den“ připadl vlastně tedy až na 20. červen, a to je den letního slunobratu, který arci působívá na počasí...

On ale — pokračuje pan Parville — není ani také slunobrat letos vlastně ničím obzvláště důležitým. Když je 26 stupňové deklinační maximum Měsíce, je rok *zpravidla* plný deště, a letos *máme* právě rok takový...

Tedy ne svatý Medardus — *měsíc!* Který prý vlastně dělá teď na světě všecko, jasno i chmurno, příboj i odboj, bouře ve vzduchu i otřesy uvnitř země! Kterému se klaněli celí národové a klaní podnes, ku kterému denně nadšeně vzhlížejí milióny milenců a snilců, kterého opěvalo už na statisíce nadšených pěvců, pro který máme my také ve své literatuře do

set hezounkých písní, na kterého ale naši básníci nějak teď pozapomínají... ba už jsem prapradávno nečet věru žádnou novou, hezkou, patřičně dojemnou českou písničku na měsíc... a snadže proto jen uražený měsíc té naší výstavě...

Už zase výstava! A už zase sahám po tužce! Proklaté počty: Kdybych rok počítal, pořád mi vychází větší a větší deficit denní! Děje se mi jako mr. Chadwicku, londýnskému matematiku, kterého „vždycky ještě něco napadlo“, až pak vypočetl, že „londýnská mlha“ působí anglickému národu škody 50 — 60 miliónů ročně.

Jenom na opravu westminsterského opatství potřebuje země ročně 25 000 zl! — Člověk pomyslí přitom mimovolně ihned na nové Muzeum naše. Vloni bylo dostaveno, lesklo se novostí — dnes už je okouřené, očernalé... Půjde-li to tak dál, bude za pět let vypadat jako uvnitř komín a sbírky v něm jako prašata venkovského udění. Obstarávají to „breberie“ od „Štajgrů“, pekárna vedle „Štajgrů“ atd. Dříve pomáhal také ještě pivovar „U Primasů“; ale koupil si patřičný přístroj a dává teď pokoj. „Breberie“ by si arci taky mohla koupit přístroj, jenže — nechce.

Když už ale není u nás tedy pražádný úřad, který by měl moc a chuť chránit město a obyvatelstvo a veřejné i soukromé jmění před škodou a zhoubou, nemohl by slavný zemský výbor — koupit si pekárnu a pivovar? A sám vařit „breberku“ a pect slané rohlíky k ní, s patřičným vždy ohledem na to, odkud kdy vítr táhne...?

Ach — jen kdyby mi dala výstava pokoj! A nepletla se mým myšlénkám pořád mezi nohy!

V jedné věci mně teď přece zas vyhověla. „Kaptýf“ puk a já mám po starosti. Ne snad že bych byl chtěl se jím také trochu povznést, také na okamžik za ty oblačné naše mříže podívat; ale — no, ona je věc jednoduše tahle:

Už vandruju hezky dlouho světem. A užil jsem při tom tedy co nejrozmanitějších „prostředků dopravních“.

Maminka a tatínek mne nosili na *rukou*. Rozpustilí kanonýři mne brali tatínkovi z rukou a nosili mne po kasárním dvoře v *konvi*. Do „malé školky“ jsem chodil *po no-*

hou.* Na sousedovic *Frantíkovi* jsem jezdil „nákrčmo“ jako na koni. Z Rakovníka do Slabec k babičce mne kdysi hokynář vezl na *trakaři*.

Za zimy přes Vltavu jezdil jsem za šajnový groš na zelených *sáňkách*. Do Liblína jsem se jednou dal dopravit klatovským *formanem*. Do Berouna, Selčan atd. jezdil jsem *poštou* a *omnibusem*. Po Praze vozil jsem se *drožkou*, *fiakrem*, *tramvají*. Do Buštěhradu *koňskou dráhou*. Do světa *železničním vagónem*.

Přes přívozy jezdil jsem na *pramicích*. Po rybníku v Bezovce v *šináklu*. Po Cirknickém jezeře na dlouhé „slovinské *kocábce*“. Po Kanalazzu v Benátkách na *gondoli*. Po Zlatém rohu v *kaiku*. Podél istriánských a dalmatských břehů v *barkách* a plachtových *traghettech*. Po řekách a mořích na *lopatových* a *šroubových parnicích*.

V Kolči jsem jezdil do splavu na *volu*. Přes dvě kulisy českého divadla přešel jsem svého času na *slonu*. Cestuje cizinou jezdil jsem na *koni*. V Orientu na *oslu*. V Bosně na *velbloudu*.

Tady má čtenář názorný obraz, jakže tedy můj život „běžel“. Pochopí, že v mé paměti je celé muzeum dopravních prostředků. Že mnou může tedy občas zalomcovat i známá „sběratelská zimnice“ a já že se mohu ohlížet, jak bych si ještě muzeum doplnil. Schází mi dodnes *zemní* a *vodní velocipéd*, *elektrická dráha*, *baloun*, *pštros* a *žirafa*.

Zamračen díval jsem se ve výstavě na „kaptýf“. S rostoucí zlostí četl jsem zprávy o „elektrické dráze“. Mám přece snad? Nemám? Snad kvůli úplnosti...

Vtom „kaptýf“ puk a já jsem dráhu, velocipéd, pštrosa a žirafu vyhodil za ním!

Je mi přece zas trošičku volněji. Jsou chvílky, že si i hvízdám. Tu si pak zapálím cigáro, odfouknu ke stropu kouř, vyhlídnu oknem ven k nebi...

Proklatý déšť!

Už zase jedním coukem prší od 10. dopolední!... A každá hodina od rána do večera stojí dle mírného mého počtu 4166 zl 66 $\frac{2}{3}$ kr...

NÁRODNÍ LISTY 21. června 1891

* Vskutku!

△ *V Praze dne 11. července*

Mne už výstava netěší. Nalezl jsem v Berliner Börsenzeitungu, Frankfurter Zeitungu, Weser Zeitungu a Würzburger Anzeigeru* zprávičky o ní, v nichž se — nenadávalo.

A v posledním svazku štutgartského měsíčníku stojí článku o našem národu vůbec, ovšem ne dlouhý, ale přece jen přes dvěapůl oktávové stránky přeplízlý, ve kterém není ani *jediný* „ohrnutý nos“, ani *jediný* „český cirkl“, ani *jediné* „inferiorní plemeno“, ba ve kterém jsou docela slova „snaživý, nadaný lid“ — propánaboha! Mráz mne zrovna svírá. Aby se mi tohleto událo ještě na stará má kolena! Abych poznal přece jednou jednoho Němce, který je poctivý! Bojím se, že bych ho na místě skolil — a také by on si toho plně zasloužil, ten vývrhel svého národa!

Ano, ano, s výstavou to jde dolů. Naposled budou i Němci chtít už ji chválit. Oho — však my ji jen tak ledabylo nedáme, my ji ještě dovedeme bránit! Je to naší vlasteneckou povinností, a ne nadarmo má se o nás říkat, že „máme za ušima“: my užijeme všeho vtipu, všeho možného podskoku! A já — nepravím to pro svoji chválu, ale přece jen jiným pro příklad — já už ji *začal* bránit.

Usedl jsem a složil jsem — německým jazykem — následující říkání:

„*Pražské nešpory*“. Zajisté jsi, čtenáři, byl už v Sicílii — ó zajisté! A zajisté jsi tam v Palermě vyšel si ven za město a bral se po silnici del Vespro k památnému kostelu Santo Spirito, kdež ti průvodce kostelník — snad dodnes ještě ten dlouhý, zrzavý — vykládal hrůzy „siciliánských nešpor“.

Bylo to času velkonočního, navečer, 31. března 1282.

* Uvádím časopisy zejména v naději, že dostanou z pražského kasina po pohlavku, aby se vzpamatovaly.

Zrovna začal zvon kostela Santo Spirito k nešporám zvonit. Vtom zde propuklo vzbouření proti francouzské obsádce. Než zvon dozněl, bylo pobito 200 Francouzů. A odtud bouřily davy k městu, a kde koho potkaly, zastavily s křikem: „Řekni „*ceci e ciceri!*““* Vyslovil-li „*sési e siseri*“ nebo „*šési e šišeri*“, byl na místě proklán. Několik tisíc vojínů Anjouových porubáno.

Zajisté se ti, čtenáři, ježily vlasy. Zajisté jsi šeptem a mimovolně šeptal pro sebe bezpočtukrát „*ceci e ciceri*“ ... „*ceci e ciceri*“ ...

Nuže, čtenáři, — místo Sicílie myslí si teď Čechy — místo Palerma Prahu — místo venkovského kostela výstavu ve Stromovce — péro se mi vzpírá — ruce se mi třesou — —

Bylo to minulou neděli odpoledne. Pražští Němci táhli houfně do výstavy. Netušili praničeho, beránkové. Každý z nich měl sice v knoflíkové dirce po rudém karafiátu, na znamení, že nebojí se smrti — nejnovější to naše zdejší německá móda** —, ale v myslí své byli přece ještě taktak veseli.

Přistupovali ku kase. Platili po čtyřiceti nových. Tlačili se pak k turniketů. Turniket zaskříp, Němec octl se sevřen mezi jeho břevny —

Vtom nad hlavou zašvih těžký dřevěný kyj: „*Chlape, řekni „Strč prst skrz krk!*“, nebo tě...“

Němec se zakoktal, zabreptal — kyj dopad — a už chudinkou trhli dovnitř a nesli ho buď nalevo k ochranné stanici, aby mu tam byla poskytnuta „první pomoc“, nebo napravo k improvizované kapličce, aby mu tu bylo poskytnuto „poslední pomazání“ ...

A ještě nebylo ani po svačině, a už tu leželo mrtvol... ach leželo jich tu jako v Prutzově garibaldiánské baladě:

*Dreihundert waren's frisch und morgenrot,
dreihundert waren's — sie sind tot! —****

— — — — “

* „Čočka a hrách“. Vyslov „Čéči e čičeri“.

** Zrovna před sto lety zdobily se také pařížské oběti gilotiny rudým karafiátem.

*** Volně Antonínem Štrauchem roku 1858 přeloženo. —

*Tři sta jich bylo, jako jedna fiala,
tři sta, a dnes jsou vzhůru bradou — tralala!*

Já myslím, tohleto že jsem složil přece pěkně! Přečet jsem si to už alespoň padesátkrát a pořád ještě se mi to líbí.

Tedy jsem to dvanácteronásob opsal a zaslal dvanácteru nejprolhanějších, a tedy nejpřednějších německých časopisů.

Neotisk mi to ani jediný!

Čekal jsem týden a zaslal jsem téměř ctěným redakcím ještě jednou, že jako „minulou neděli“.

A po osmidenním dalším čekání *ještě* jednou, že „minulou neděli“, takže přece nemohla být o věrohodnosti už pochybnost ale pražádná...

Inu — nejde už to!

Naše výstava dokázala něco, co se ještě nepovedlo ničemu a nikomu ve světě: Němci se začínají stydět. Ovšem ne mnoho a nepůjde to ani daleko, ale výstava si může hladit bradu. Zato zase náš český interes na ní musí ochabovat. Když ona už nepůsobí, aby se nám naši nepřátelé jevíli ve svém pravém mravním, tj. mizerném světle...

Nejlíp takových mimořádných, stoletých věcí si ani nepovšimnout! Živit se navykle a poctivě tím, co máme rok co rok, čili jak se říká: „co týden dal“. Je toho letos dost. Sardelky se urodily a ze Středozemního moře docházejí co nejpotěšitelnější zprávy o jejich lovu. Antonín Dvořák jmenován „doktorem hudby“ v Anglii, může se nyní podepisovat „D. M.“ a princezně Waleské, která je rovněž „doktorem hudby“, říkat: „Kolego!“ V Paříži je po novinách velice zajímavý, zuřivý boj, bude-li už roku 1899 nebo teprve roku 1900 „poslední rok tohoto století“. A ve výkladních skříních obchodů s dámskými klobouky jsou týden co týden jiné a pranové vzory. Tak rozmanitých ozdob na ženských hlavách jsem současně ještě neviděl! Nejvíce se mi z nich ale líbí ty s okrasami přírodními, už proto, že napodobení bývá opravdu mistrné. Švestky s věníkem lístků a vinné hrozny jakoby živý, chrousti a motejli zrovna jako k vycucnutí! Tadyhle byl ale v Ovocné ulici klobouk s obzvláště miloučkou

zdobou: kus travnaté prsti, jak bývá pod stromy, kus vyčnívajícího kořenu a po tom rozlezlých plničko zemních štěnic, těch červených, s černými flíčky! Byly tak přirozeně provedeny, že jsem přitisknul nos ke sklu, zdali také smrdí — „Schau, das ist reizend!“ — „Ach du mein...!“ zaznělo vtom vedle mne ženskými hlásky. Dámy ve svém zanícení ani nepozorovaly, že jsem teď pozdravil. Ale pozdravit a uklonit se bylo přece jen mojí povinností, byt' to paní českého redaktora a paní českého profesora.

A jsou ještě jiné věci časově zajímavé, ale nejzajímavější jsou asi teď *třešně*.

Miluju třešně. Ne tak jako českou švestku, ale jako jejího předchůdce. Právě jako miluju švestkový knedlík nade vše, ale knedlík třešňový miluju před ním taky.

Už jsem měl teď třešňové knedlíky alespoň šestkrát. Miluju knedlíky vůbec. A sice za první, za druhé a za třetí, že jsou jídlo dobré, a za čtvrté, že jsou jídlo praprapraslovanské. Samo slovo už to ukazuje: má znít vlastně „gnedlík“ a pochází z doby, kdy u nás vévodilo „g“ místo „h“ („gněsti“, dnes „hněsti“; vlastně dnes tedy „hnědlík“).

Třešně! Současnice posledních květů jarních. Samy jako květy, a proto také vázány „do kytic“ . Čerstvý dívčí ret, celá mladá holka srovnává se s „třešní“. Neboť je třešně nejen hezka, nýbrž i dobrá, ať už se jí užije co „třešně o sobě“, nebo co nádivky v knedlíku, nebo v buchtě, nebo v měchuře, nebo v bublanině, nebo co ozdoby na „čtyřrohé koláči“ nebo jakkoli. A také jsou třešně zcela zrovna tak zrádny jako holky. Mne — alespoň ty černé — co „malého jinocha“ prozradily pokaždé, ať jsem si hubu utíral jak chtěl rukou!

Třešně, lahůdka dávná, světová. Lze o ní povídat celé hodiny a napsat celé tiskové archy. Učinil to krajan náš dr. E. M. Schranka ve své nové knize „Satura“*. On umí povídat zajímavě o všem na světě a lze o jeho knihách, naplněných pestrými články, říci, co řekla paní de Sévigné o bajkách La Fontainových: jsou samy jako talíř plný třešní — vybíráš si nejlepší, ale nepřestaneš, dokud jsi všechny nesněd.

* Druhý svazek díla Der neue Demokrit.

I člověk sečtělý zví tu mnoho nového, nebo si alespoň v paměti osvěží, co pobledlo.

Už jsem zcela byl zapomněl na „Cornus Romuli“. Strom to třešňový, který v Římě požíval veliké úcty. Romulus měl oštěp zhotovený z třešňového dřeva. Kdysi mrštil jím po kanci a oštěp zajel do země, že nemohl být ani vytažen. A ejhle, začal pučet, se zelenat, růst a kvést... Kněží jej obklopovali a prorokovali z něho velký, neobyčejný zdar Říma, římské obce, římského národa...

Zjev prapodivný, řídký, ba snad už ani neslýchaný. Počkejme —! Pamatujete se o několik měsíců zpět? Na jisté sdělení pražských časopisů?

Bylo letos před jarem. Upravovali tam dole někde v pražských Slupech zahradu. Spravovali plot a zarazili do něho nový kůl, z třešňového, dohola oškrábaného, zeleně natřeného dřeva. Minulo málo neděl — a třešňový kůl začal pučet, začal se zelenat...

NÁRODNÍ LISTY 12. července 1891

△ *V Praze 18. července*

Já už vím, jaké to bude!

15. října nával lidstva, že takového nikdy ani nebylo. Všechno ve slavnostním oděvu, Rezinky v nejslavnostnějším. O 4. hodině odpolední „první výstavní tah“; hudba, jásot, rámus. A pak vystoupne pan hrabě Zedtwitz na pódium, kolem něho v půvabném věnci celý výbor. Pan hrabě se ukloní: „Pánové a dámy! Děkujeme z upřímného, hluboko pohnutého srdce za přízeň, kterou jste nás a náš podnik tak přestědře obmysletí ráčili. Prohlašuju výstavu za skončenou!“ — „Sláva! Výborně-é!“ zahlučí to hromem po celém prostranství. „Opakovát! — Opakovát! — Opakovát!“ Pan hrabě se objeví znovu, bude se klonit, krčit rameny, a — zmizí. „Opakovát! — Opakovát!“ Pan hrabě se zase objeví — atd. — desetkrát za sebou. Konečně ale vystoupne ještě jednou, ukloní se, přikročí k dirigentskému pulpitu, převrátí výstavní partituru kupředu...

Vtom vyhodí Hynaisův génus na plakátech do výše levou ruku místo pravé a stočí nohy do kliky nalevo místo napravo. Kasír u hlavního vchodu vyšoupne okýnko znovu si nad hlavu. Pan Vojtíšek namázne turniket... A výstava započne znovu... „Nové období, od 15. října do 15. března.“

To vše se stane jistě, neuprosně, neodvratně, s onou „elementární silou“, o níž čítáme v našich novinách. A bude dobře, že se tak stane! Už v náhradu za zmoklé léto!

Zimní výstava! To ještě ve světě nebylo! To bude po celém světě šuškáni, povídání, obdivování! Zdárný výsledek je přitom zcela nepochybný. Vždyť už samo to naše rozkošné výstaviště! Arci se pak více už nebude mluvit o „milém stínu košatých stromů“, o „svěžím brčálu lučního pažitů“,

o „křovním koncertu slavíků, pěnkav, drozdů“ atd. Po štítech výstavních budov pak bude přeletovat už jenom věrný náš chocholouš, v křovinách zacvrliká si písčklavý strážlík, ve větvích vysokých stromů zakváče vrána. Ale ten daleko, daleko ještě zvýšený půvab venkovského zátiší, až zimní příkrov rozloží se krajem! Až mlhy vystoupnou z Vltavy a převalí se širým sadem. Až šedivé jíní každou větvičku dostara ovousatí. Až pod nohama bude chroupat sníh a praskat ledový škraloup. Jak tu budou pak ty dívčí nožičky cupitat — cupitat! Jak budou mužští těžké své kroky do dálky natahovat a své velké ruce do hloubky kapes strkat!*

Ovšem se musí přírodě také za zimy pomoci. Zima nám musí dodat zcela nových výstavních předmětů, nových přízdob. Zavčas například se musí postavit velká, velikánská trámová kostra, hned počátkem mrazů pilně spoustami vody zalívat, aby se utvořila kouzelná *ledová jeskyně*, s rampouchy-„stalaktity“, dlouhými jako topol... „*Světelný fontán*“ přeloží se sem, do jeskyně... Na sokolském cvičišti upraví se *kluziště pro velké*, u ruské „skluzavky“ *kluziště pro malé*. Zároveň *sněhový vrch*, z něhož se bude lítat po malých sáňkách dolů... Na Letenské pláni bude stát nebetyčný *vrch ledový*, znázorňující množství letos v Čechách napadaných krup, a pod ním budou se ve stanech prodávat roztomilé, jen tak asi metr vysoké „vršíčky“, znázorňující, mnoho-li přišlo „krup na jednu hlavu“... O nutné zahřítí se nebude v těch 5555 hospodách, které do té doby při výstavě vzrostou, arci pražádná nouze; hlavně ale požene se omrzlý člověk do „české hospody“ na štamprli „vajkslovky“, na skleničku „hořké“ nebo kalíšek „ořechové“, „na šálek česnekového oukropu“ nebo „talíř houbové polívky“, na „misku horkých bramborů v mundúru“...

Středem výstavy zůstane ovšem Průmyslový palác. Denně

* Smekat klobouky se asi letos v zimě nebudou. Moskevské dámy rok co rok prodávají pánům medaile (k nošení na prsou) a věnují svou tržbu nějakému dobrému účelu. Nejspíš učiní naše dámy letos něco podobného, pro Ústřední matici.

bude kolem něho velké „*promenádní klouzání*“ mladého světa. A maminky bruslicích dcer budou zatím sedět v paláci uvnitř (vystavovatelé a skříně jejich se pro zimu vyhodí). Palác bude příjemně prohřát, a to různými způsoby: rourami s teplou vodou, rourami s teplým vzduchem, kamny kachlovými, odevřenými francouzskými „komíny“ atd. Kolem stěn, kolem sloupků a v řádkách a kroužcích uprostřed budou pohodlná sedátka. Roztomile se to tu bude plácet a klepat!

Jest to beztoho věc jenom spravedlivá, damám našim za zimy tam umožnit a zpříjemnit takovéhle „po dvečerní táčky“. Praha přenesla své elegantní denní promenády letos ven do výstavy, a dnes už uznává se všeobecně, že klep *ještě nikdy* tak krásně nám nezakvet jako nyní! No, on tu byl arci vždycky talent, vždycky! Jen co je pravda: pomluv jako kapek při polním dešti u nás! V Praze, o kom se nedá nic, ale pranic říci, co by mu uškodilo v něčích očích — „Ten? Dejte mně pokoj s tím lumpem!“ — Praha je „hlavním městem médecine“, o ní řekl prý kdosi: „Co Paříž pro civilizaci, Birmingham pro průmysl, je Praha pro klep“ ...

Talent, to se rozumí, má se podporovat, a proto bych poukázal na jistý zvyček pařížských dam. Schovávají totiž za nynějšího výročí třešňové pecky a štopky zbylé na talířích a usuší si je. Když pak v zimě je pěkná ženská společnost kolem odevřené pece pohromadě a polena vesele hoří a klípek se mile daří, hodí domácí paní hrstku té souše do ohně... „Poslouchejte, to ty dušičky našich blížních pěkně praskají! — To nám to voní!“ — Snad by mohly dámy k výstavním svým táčkům přinášet tedy peckové příspěvky v sáčkách, jako přispívají k piknikům...

To budou arci jen tak ty pravidelné, ty zábavy všední; my musíme ale pro — zimní období výstavní uspořádat také ještě novou řadu zábav *zcela neobyčejných!* Předkládám jich slavnému výstavnímu výboru ihned tady hezounký růženec:

I. *Výstava krasotinek*. Dodatek k letošním výstavám letním. Troje oddělení: a) Děvčátka právě teprv rozpučelá a dámy v plné, svěží ještě své kráse. („*Čtvrtá letošní výstava růžová.*“ — Pavilón zahradnický) — b) Dámy dopěkna na-

líčené a moučkami čistě zasypané. (Pavilón výtvarného umění)* — c) Staré panny. (Pavilón retrospektivní)

II. *Slavín*. Jakmile napadne sníh, sejdou se naši sochaři v pavilónu výtvarném a uformují z něho národní „Slavín“. Postavy vynikajících na Parnasu českém osobností, mrtvých i živých. („Přihlášky vyprošují se zavčas.“) Celé postavy, v nadživotní velikosti; hermy s poprsím. Zvláštní vstupné ve prospěch Matice ústřední. Uprostřed síně atrakce: *fonograf*. (Experiment spiritický? Uslyšíme tu snad hlasy svých mrtvých?) — Zrak můj se zabodává do budoucnosti. — Vidím: obecenstva je plná síň. Právě zasedají a vpravují si sluchátka do uší. Naslouchají. Pojednou to škusne všemi tvářemi, veselost hraje v očích — poznali lámavý hlas Mošnův...

„... Hehé, tedy jsme tady v tom „Slavíně“! Pěkná společnost — pěkná... má úcta... úcta!... Dobře je vyvedli, z dobrého materiálu. *Ze sněhu!* Jsou tu tři dny, a už ta jejich krása plave! Zcela ale v pořádku: zrovna jako v životě! I ty můj bože — čehože všeho se nedomyšlí takový mezulánek!

Zpívá:

*Básník si myslí: „Jsem národa chloubá,
velká a věčná!“ A sotvaže oněm,
sotva ho kalupem vyvezli z brány,
nikdo už ani zde nevzdechne po něm!*

...Psal prý pro národ — jenom pro národ! Copak má z toho *národ*? Copak se mu z jeho spisovatelů zachytilo v duši? Z Máchy „Byl první máj, to lásky čas“ (6 slov), „Daleká cesta má, marné volání“ (5 slov), dohromady 11 slov — ostatní moh si Mácha nechat! Z Háška „Pojď, milá sem a poklekni, budem se modlit spolu“ (9), „Láska! Věčně stejná ve své kráse, věčně různá ve svém hnutí...“ (11), dohromady 20. Z Čelakovského „O radostné cestování, jaké mají velcí páni“ — 7 slov. Nej-slavnější je ještě Kollár — *velký básník!* — z toho říkáme

* Pražský vtip: „Pročpak jen se ta paní tak zasypává?“ — Policejní předpis: „Kde je kluzko, tam se sype!“

skoro čtyřicet slov. — ‚Často chudá pastuchova...‘, ‚Pracuj každý s chutí...‘, a nejčastěji se slyší, na pražských Příkopech, ‚Napravo šíře hledím, nalevo zrak bystře otáčím...‘“

Ach bože, ta spisovatelská, ta učenecká sláva, jak vábí, jak dráždí! Jak se tam teď všichni naši mrtví tlačí na Vyšehrad, aby neměli daleko pak na „Fišerku“. No počkejte, jen až vstoupí mezi vás Petr Fišr k poslednímu soudu! Až ty nehodné shodí nalevo dolů přes Vyšehradskou skálu do propasti, a ty hodné...

III. *Závody bruslové*. Na cvičišti sokolském. Ceny: zemská, městská pražská, dámská, Měšťanské besedy, šlechtického kasina...

IV. *Velké sanice* — „*květinové korzo*“ (květiny ovšem umělé).

V. *Všeobecná polemika česká* — *mazání se sněhovými koulemi*. Na prostranství balounovém. Obrovský jux! Nikde jinde nevidáno! Do sněhu se namíchá pořádných křemelů; koule se oválí v čerstvém blátě...

VI. *Honby*. Dnes štvanice jelenů. Zejtra lovení bobrů. Pozejtří honba na medvědy. Honba se odbude dopoledne; odpoledne přijdeme my obecnstvo medvědí paznehty cucat.*

VIII. *Plesy a věnečky*. Něco ale nového: o půlnoci řada opravdových zásnubů, při hudbě, gratulacích, křiku...

IX. *Veliké zabíjení*. Nevídané, obrovské! Po tři dny napřed výstava prasat, v budovách „Chov dobytka“. Zároveň výstava zelí v pavilónu zahradnickém. Pak tedy slavné zabíjení při hudbě a zpěvu; 4 kapely, 2 zpěvácké spolky; zcela nově zabíjecké stroje (budova „hospodářského průmyslu“). Nato velké paření (v „kotelně“). Pak nabíjení jitrnic, vaření, pečení (ve „strojovně“). A pak — „prasečí hody“. Pomyslete si 10 000 lidí; každý drží v levé ruce krajíček chleba, v pravé ruce kouřící se jitrnici a protahuje ji skrz zuby...

X. *Druhý tah výstavní*, dne 12. února...

Ale čtenáři... čtenáři!... Pročpak mne pořád popotahuješ? Vždyť vím, co chceš!... Že jsem vynechal číslo „VII“? A že

* Recept v Zíbrtově Kuchařstwj.

to bude nejspíš „Štědrý večer“...? Inu ovšem — tedy „Štědrý večer“...!

Když já ale nerád bych spustil dnes do moll! Nerád se za řeči zajik... pohnutím...

To bude ovšem krásné — nevýslovně krásné! Právě jednou svátky — „svátky lásky“!

Pospolitě hody tisíců! Všude ta radost — tak upřímná, tak hluboká! Ty pohledy — to tisknutí rukou — to vzájemné se překvapování...

A uprostřed Průmyslového paláce, vysoko do kopuly, strůmek náš hlavní. Pod ním celá záplava darů. „Pro český národ“.

A na prvním místě něco tu ve velkém kuvertu... Dopis... Vzadu pečeť — „Česká dvorská korunovační kancelář“...

NÁRODNÍ LISTY 19. července 1891

△ *V Praze 25. července*

Žádná vzpomínka z mládí nežije marně. Totiž: když člověk dosti dlouho je živ. Vše lidské stále se opakuje, náhoda je myriádová a zdá se, že miluje lidi: alespoň si s lidmi hraje.

Bylo to letního času, roku asi 1854. Šli jsme odpoledne s přítelem Mühlsteinem, který dodnes zůstal Hradčanům věren a sedí tam někde v koutě za svatojirským klášterem, do svojí hospůdky. A ta byla na Hradčanském náměstí v tom velkém rozlehlém domě, kde prý za Rudolfa hvězdář Tycho de Brahe kruhy nebes zkoumal: na nároží uličky vedoucí k Novému Světu, až zcela nazad za širokým dvorem. V zimě, hojně navštěvována, měla hospoda pěkné místnosti podzemní; v letě, opouštěna, téměř prázdná, spokojovala se s malým, ale veselým pokojíčkem, vyhlížejícím do zahrady a přes ni na zelenou stráň Jeleních příkopů. Bývali jsme tam obyčejně tři, výminkou čtyři hosté.

Dnes tu ale seděl již muž cizí, asi čtyřicátník. Inteligentní tváře, s brejlemi na jasných, modrých očích, v šatu nenápadném, avšak nepražském. Němec z říše, který byl přišel podívat se na Prahu a unaven procházkou na otázku po sklenici dobrého piva byl poukázán zrovna sem.

Byl se bavil dosud se sklepníkem; jakmile jsme my usedli, přišoupnul se blíž a zapletl si zábavu s námi. Mluvil s onou živostí, řekněme třeba s onou plácavostí, která Němce vyznačovává mnohem spíše než „mnohomluvného“ Itala nebo Francouze; nemluvil ale naprázdno a rozprávka byla dosti zajímavá. Vypytał se nás na vše možné. Několikráte zmínil se o roku 1848 a tu se nás pokaždé naivně tázal, „pročže vlastně nechceme být Němci“. Konečně pak na naše příkře odmítavá slova

řekl: „Hm — proto byste mohli přece zůstat vlastenci! Zrovna jako váš Herlossohn — já ho znal osobně, bydlel v Lipsku zrovna u mé matky...“

Vyprávěl tedy o Herloši, a pojednou byl nám příjemný: my už mu důvěřovali. Dříve jsme ho byli měli tak trochu za provokatéra, k tomu ani ne za valně obratného. Důvod: leta padesátá. Přitom jsme nyní také zvěděli, že muž je na jakéms učešti „profesorem“.

Dal si znovu nalejt, asi už popáté, a zároveň chtěl platit. Sklepník musil mu křídou psát účet na stůl a vysvětlovat rakouskou měnu. Pak chtěl sklepník zase setřít, co byl napsal; ale cizinec zachytl mu ruku: „Nechte...!“ a vzal mu křidu z ruky.

Zahleděl se na účet. Obličejem mu zahrával lehký, spokojený úsměv. „Zdalipak jste už někdy, pánové, přemýšleli o původu cifer?“ a zdvihl k nám živé své oči.

Něco jsme koktli.

„Například — jakpak povstala tahleta pětka?“ a ukázal na dotyčnou číslovou kliku. Bylo patrné, že zarejdoval na nějakého svého „koníčka“. — „Jenom se dobře podívejte!... Přemýšlejte trochu!... No? Ještě nic?...“

„Původ římské pětky — ten bych věděl“ — a chopil jsem se křidy a nakreslil „V“ honem na stůl — „je to obraz otevřené ruky...“

„Ech...!“ hodil profesor pohrdlivě rukou. „Fantazie! Tady, na *arabských* vidíme, jak číslice povstávaly — a nejen u Arabů, *všude... tady!*“ Pooddechl si a pronesl pak vážně, klada na každé slovo důraz: „Kolik je v čísle jednotek, z tolika skládá se číslice čárek! *Vždycky!*“

„Napišme *jedničku*,“ činil teď další výklad. „Kolik je tu jednotek? Jedna. Kolik bude v jedničce čárek? Jedna. Tedy: |.“

„Napišme *dvojku*. Dvě čárky — je-li pravda? Tedy: =. Čili při spěšném psaní, se spojovací čárkou: =. — Napišme *trojku*: =, čili =|.“ Po každé číslici vítězně se na nás profesor zadíval. „*Čtverku*. Čtverec: =|. Čili, aby ruka nemusila se zase při poslední čárce vracet: =|, nebo =|. — *Pětku*: =|.“

(Dlouhý pohled.) *Osmička*: $\diamond$ ... (Nový pohled a vítězný smích.) *Devítka*: $\begin{array}{|c|} \hline \text{—} \\ \hline \text{—} \\ \hline \end{array}$ ...“

Věc byla rozhodně zajímavá...

Na mysli mi ale přitom napořád tanul náš Krolmus. Bylť mne již vícekrát přesvědčoval, že číslice napodobují jenom *prsty* (I, II, III, IIII) a *ruku* (V) nebo dvě ruce (X)... teď jsem o Krolmusovi tedy spustil.

„Co? Ach... tomu já napravím hlavu! Dovedte mě k němu!“ A už se sbíral.

„Je pozdě! Starý pán... churavý...“

Profesor se zamyslel. „Tedy zítra... dopoledne...“

„Dobrá, dopoledne!“ A řekli jsme si hodinu a místo: na levém konci Kamenného mostu.

Václav Krolmus bydlil na Malostranském náměstí u „Splavínů“. Teprve na schodech mi ale napadlo, že jsem měl přece snad dříve příchod náš oznámit, a pak — jakže se asi povede s Krolmusovou němčinou... Tenkrátě čeští, venkovští kněží bohudík nedovedli se po německu smluvit, a Krolmus byl takovým velebníčkem z venkova.

Právě si Krolmus koupal nemocnou svoji nohu; ale návštěva naše mu nepřekážela. Seděl tu bez kabátu. Rudá jeho tvář byla teď od koupele ještě rudější, v krátkých, ježatých šedinách perlil se mu pot, velké mosazné, žluté brejle byly pošoupnuty vysoko na čelo, košile na mohutných prsou byla rozhalena a pod ní bylo vidět šedivý flanel. „I vítám — vítám!“ zahučel silným, drsným basem. „Kohopak mně tu vedete? Nějakého pana vlastence?“

„Ten pán je Němec...“ a vypravuju.

„Nu dobře... Ať si sedne... Setzen!“

Vykládal jsem po německu účel návštěvy a Krolmus pomalu si sušil a balil nohu. Němec při své živosti dlouho to arci nevydržel a začal také, hezky doširoka. Krolmus poslouchal... poslouchal...

„To je taky takový jeden!“ pojednou vyhrk. „Tomu já to povím! Dos is... tos is... řekněte mu, že je to hloupost... blbost! Ať mi dá se svými čárkami pokoj!...“

„Soviel Striche, wieviel Einheiten,“ vykládal Němec; chytil se stolu nějakou knihu a začal tužkou kreslit po vnitřním bílém listu a zvýšeným hlasem dokazovat...

„Čárka! Ale z čeho ty čárky? Proč ty čárky?“ křičel ohnivě Krolmus. „Protože jsou podoba prstů! Finger — Finger! Vždyť také vy Němci jste se učili počítat na prstech, jako podnes děti, říkáte ‚zehen‘, když chcete říct deset, ‚zehen‘ — deset *prstů*...“

„Nehmen wir die ‚Fünf‘... oder nehmen wir die ‚Acht‘...“
„To je nákej janek!“

A teď vykládali oba najednou; ale oba mně, ne vzájemně sobě. Krolmusův bas dominoval. Nebylo mi ostatně volno při celém výjevu, jemuž jsem byl pomohl na svět.

„Na ruce jsme se učili počítat, prsty byly naše první čísla. Víte, co je to ‚číslo‘? *Prst!* Původně se říkalo prstům také ‚čísla‘ — od ‚česati‘, že jsou jako náš nejpřirozenější hřeben, víme? — a pak se teprve slovo to přeneslo na jiný pojem! — I vždyť je to —! Copak je například ‚*pětka*‘? ‚Pnouti‘ — ‚pjati‘ — ‚všecky prsty u ruky napjaté‘ — vždyť to každé dítě tento...! Pročpak platím *pětku*, když dám někomu facku? — U čísla ‚pět‘ začala později abstrakce — ‚pět‘ je jaksi naše nejmenší ‚množství‘ — říká se ‚neumí ani pět počítat‘, ‚seber si svých pět švestek‘... ech, vždyť je to! — Ale počkejte — copak u Etrusků...? Aničko — podejte nám sem honem Staroitalii slavjanskou... *atlas*... víte...?“

A Anička, hospodyně, kuchařka, ošetřovatelka, bibliotékař — už se tu hrnula „s atlasem“. Dobrá ta stará duše doposud žije, někde tu na Žižkově — často si asi vzpomíná „na doby, kdy nám k špinetu“ velebného pána zpívala národní písničky, kdy nám, s velkými, šlakovými bačkorami na nohou, ukazovala národní tance...

Němec byl se už odmlčel. Krolmus spěšně rozevřel Kollárův atlas a spustil...

Po chvíli se Němec zdvihl, já ovšem s ním.

„To se mu musilo *vyložit!*“ usmíval se vítězně Krolmus. „Kdepak tam venku vědí něco o Etruskách!“ a hodil pohrdlivě rukou za hlavu.

„*Der Mensch versteht ja aber rein gar nichts!*“ mínil venku na chodbě Němec.

Uplynulo roků, že by nestačily na ně ani prsty rukou a nohou dohromady.

Minulou zimu jal jsem se studovat pokusy a spisy čelící ku „světovému jazyku“. A tu jsem si opatřil také dílo *Sprache ohne Worte* (Řeč beze slov) od Rudolfa Kleinpaula.

Dílo zajímavě psané. Poslední v něm kapitola: *Naše přirozené číslice*. A ihned druhá alinea vypravuje:

„Za svých studentských let poznal jsem matematika, který byl profesorem na jisté lipské škole a přitom hrál dobře šach, dobře skát, nejlíp ale ‚šestašedesát‘. Ne že by poslednější hru byl považoval za zvláště duchaplnou a zajímavou, nýbrž že mu poskytovala vítanou příležitost, aby se rozmluvil o *evoluci čísel*, která dobrému muži ležela na srdci...“

„Každá číslice musí — pravil — z tolika čárek se skládat, z kolika se skládá jednotek. Na tomto základě, na kterém děti ve škole učí se počtům, spočívá celá soustava číselná...“

— — — — —
Přitom vykládá Kleinpaul pak dle dotyčného profesora také tvar (arabské) šestky. Je to prý čtverec, k němuž přidány dvě čárky, jakoby stříška; tvar domku: $\hat{\square}$. (Čili při spěšném psaní: $\square$.)

A právě jsem se tento úterek oblékal dopoledne k vycházce, když přišla návštěva. Mladý profesor, s nímž se někdy scházím ve Valečkově kněhkupectví, jenž mne ale doposud v bytu byl nenavštívil. Plný ohně, plný ochoty.

„Chtěl jsem dnes ráno odjet, ale zůstal jsem a pojedu až o 2. hodině — jen kvůli vám. — Byl jsem včera ještě na výstavě a tam jsme se u Petzolda seznámili s jakýms Němcem, Sasíkem. Milý, inteligentní člověk. A ten nám tam za řeči vykládal původ arabských cifer...“

„Z čeho?“

„Z prostých, jednoduchých čárek. Kolik čárek, tolik je hodnota každé číslice. To je...“

„Jak byl stár ten Sasík?“

„Něco přes třicet.“

„Byl jeho výmysl, co vykládal?“

„Ne, jeho otce, profesora matematiky. Pakli vás to nenu-
dí...“

Mladý můj známý mně zejtra či pozejtří, čte-li také na ven-
kově noviny, odpustí, že jsem ho nechal pak vypravovat dlouze
a podrobně o věci, již jsem přece mohl vyprávět já jemu sám.
Ale dosvědčí mi, že pěkně poslouchám. Jenom jednou jsem
ho vyrušil otázkou:

„Jakpak *sedma*?“

„Ano — o té se věru nezmínil...“*

Skončil pak a dodal: „Myslím, že byste toho mohl dobře
užít pro fejeton...“

„Zajisté; já vám upřímně děkuju!“

„Užijete?“

„Hned v příští neděli.“

NÁRODNÍ LISTY 26. července 1891

* *Sedmičku* neuvádí také Kleinpaul. Ale musila by důsledně vypadati
asi □₁ nebo □₁ nebo — tak nějak.

△ *V Praze 1. srpna*

Přece to byla jen jedna, jediná řádka! A já jsem na ten „vtip“ nebyl ani zrovna přespříliš pyšen! Ale zajelo jako dýka! Hned v úterý týden přilítl rozčertěný, andělskou rukou psaný lístek: „Když navrhujete výstavu starých panen, pročpak nenavrhujete také *výstavu starých mládenců*? Vyzývám Vás, *abyste navrh!* Hned příští neděli — jste-li muž poctivý a spravedlivý...“ — Zalezl jsem do té své poctivosti a spravedlivosti jako zajíc do máku a do zelí a byl jsem tichý. S bohorovnou nonšalancí mluvil jsem „příští neděle“ o něčem zcela jiném. Ale ihned zase v úterý byl tu lístek... „Tedy jste nenavrhl! Já vím teď, co o Vás...“ — Inu — *nenavrhl!* Protože... protože...

Protože, kdyby tam byla starých mládenců celá sbírka, za 24 hodin by Stromovka uschla a zpustla! Děti po širé Praze by dostaly psotník. Na čtyry míle kolem ovoce by zčervivělo. Brambory shnily. Ptactvo vycípalo po nebi i po zemi... To by byl ukrutný pohled... hrozný... hrozný...

Už to slovo „*starý mládenec*“! Naznačující něco naprosto protimyslného, nepřirozeného... baziliška, „velikou potvoru hadův“... To se přiznám: něco protivnějšího na tom světě neznám! Já, když takového chlapa vidím — držte — prosím vás, držte mne...!

Bože — jak krásný výraz, jaký vznešený pojem je ve slově „*stará panna*“! Stará — ale liliu! Nedotknutá — nedotknutelná! Bytost tichá, obraz oddanosti svaté! Snadže kamenitý svět a trnitý život do její duše naházely zloby; ale panna dovedla všechnu zlobu vpravit aspoň do společenské formy a ještě nás — andílek — tou zlobou svou baví!

Zato — *starý mládenec*! Jed — jed — a jed. Zloba nezkrocená, společensky protivná. Ropucha, při jejímž pohledu se

obrací žaludek. Tvor, kterému se snad každý na světě vyhne, vždyť — propánaboha — starý mládenec nesmí s jinými lidmi zasednout dnes už ani k témuž stolu... je tomu zrovna půl hodiny, co mně pošta vysypala na můj stolek gratisexemplář knihy:

STARÝ MLÁDENEC

sám sobě

kuchařka,

čili 300 receptů...

Podívejte se přece na něho, *kde* jen chcete! Po ulici kráčí sám a sám; pomalu, s kamennou tváří, těžkým, necitným okem: vyhýbají se mu jako zestárlé dánské doze. V divadle chrká a bručí, že soused abonent honemhonem přidá stovku a vezme si sedadlo nahoře v lóži. V hostinci sedí v nejzazším koutku, u nejodlehlejšího stolku, na nejodvrácenější židli, jako nakažlivý nemocný — a kdokoli ho nezná a sklepníka se zeptá... „I to je takový starý mládenec!“ ... žádný stav, žádný charakter, žádný „pán“ — nic, pranic na světě, jen „starý mládenec“...

Stará panna dojíká! Budí soucit, politování, alespoň u toho, kdo ji nezná. Ano, četl jsem na staropanenský osud již i výborné básně. Se starým mládencem ale politování nemá nikdo! Literatura se ho bojí. I ten rozpustilý úsměšek národní písni se mu vyhýbá. Přísloví lidu opatrně ho obchází a zatahuje žahadlo před ním jako pes ohon. Není divu: *prosycená zloba!* Říká-li se, že „ve dvou babách vězí tři čerti“, mělo by se věru říkat, že v jediném starém mláďenci vězí pět krokodýlů, sedm štírů, devět hadů, jedenáct netopýrů...

I vždyť já netvrdím, že starý mládenec je už od narození zlý! Ach ne — on *také* je synem lidské matky! Ale *stal* se! Možno, kdyby se nebyl stal, že by byl z něho doposud zcela spořádaný člověk. Řekněte mu třeba ještě dnes: „Pane N., vidíte, vy jste přece už také přes čtyřicet?“ či: „Prosím vás, řekněte mně, proč vy se neoženíte? Ech — dvacet byste jich ještě dostal místo jedné!“ a tvář jeho se povyjasní a bude mít na okamžik výraz téměř lidský. Ba někdy se u něho jeví docela i stopy

jakési ušlechtilosti. On dovede například tajemství zachovat, mlčet — spolehněte se, velectěné dámy, na to, že dovede mlčet! A byl jsem již při tom, že se ujímal lidí, kterým se pošklebovali takto všichni ostatní. Například manželů „paroháčů“. — „No já, pánové, věru nevím,“ řekl s obzvláštním důrazem a v jeho hlase chvělo se cosi jako přesvědčení, „— copak je rohy nosit nějaká hanba? Něco snad hyzdícího? Podívejte se přece, pánové, na Michelangelova orohatělého Mojžíše — jaká vznešenost! Na Jupitera Ammora — jaká síla! Když tedy, pánové, proroci a bozi...“ Ano, tak skutečně mluvil!

Jenže — jak jsem už řekl — on *stal* se zlý. Když pak už jednou začal, také pokračoval: jeho zloby přibývalo — přibývá denně, vůčihledě. A to jen: pro ukrutnou litost vnitřní. Ne snad litost nad tím, co ve svém životě hanebného spáchal, nýbrž čeho kdy kde v tom žánru — omeškal! I vždyť já to vím — já mu to řekl už několikrát do očí: „Vidíš, trdlo,“ řekl jsem, „co bylo vloni, nikdo nedohoní...!“

Ukrutná nemoc, tohle staromládenectví! Řekl bych: alkoholism. Vždyť víte, co piják! Ráno zlomený, zvadlý, malomocný; ale podejte mu skleničku „spravedlivé“, a oživne. A zrovna tak starý mládenec: pověste mu na krk mladou, hezkou holku — ale spravedlivě mladou a hezkou —, mžikem osvěží o desítiletí!

A nemoc nakažlivá, až nebezpečně! Dnes, tvrdí každý, je „mnichů v Čechách víc než před Husem“. Chodte pak po nich, po těch mniších-mládencích, a interviewte je po příčinách — interview je módou!

První vám řekne: „Nemohu děti vystát!“ Druhý: „Ženy dnes požadují mnoho; kdo nemá 3000 ročně, musí na ně krást nebo dluhy dělat.“ Třetí: „Jsem misogyn — žen já nenávidím!“* Čtvrtý: „Chci žít se ženskými v míru; to však v manželství nejde.“ Pátý: „Nenávidím militarism; nechci přispívat k němu rozmnožováním lidstva.“** Šestý: „Zamilo-

* Lež! On je miluje! Ale — vždy deset najednou.

** Zase lež: Až umře, dostane na hrob:

„Zde odpočívá od činů,
jichž nikdo nezvěděl...“

val jsem se do svobodného stavu.“* Sedmý: „Nestojím o hubičky dovolené.“ Osmý: „Ano, kdybych napřed věděl, že skutečně budu šťasten!“ Devátý: „Nemám chutě na parohy.“ Desátý: „Chudou bych neužil a bohatá by se domnívala, že je mou velitelkou.“ Jedenáctý: „Manželství je próza života; já jsem přítel poezie.“ Dvanáctý: „I když trvá manželství tak dlouho!“

Tucet odpovědí — *tucet lží!* To je právě zvláštní příznak té nemoce, že nutí ke lži! Je to *chřipka*: každý udává jiný symptom, a každý se mýlí.

A z tohotohle chumlu měla by se tedy udělat „výstava“? *Jakpak?*

Přiznám se: přemýšlel jsem o tom. A ihned se dále přiznám: jediné myšlénky nemám!

Měla by se výstava udělat „světová“? Pouze česká? Jenom pražská?

Dobrovolně oni se staří mládenci nepřihlásí. Musilo by se sáhnout tedy zrovna jen k násilí. Aby například z venkova každý okres nebo aby v Praze každá ulice zaslala svého nej-povedenějšího a z těch aby soudcovský sbor vybral teprv ty *pravé*.

A jak to pak uspořádat. „Výstava krasotinek“ a „výstava starých mládenců“ — to je věc dvojí! Starý mládenec se ne-usmívá, neodpovídá, nebaví: s ním se nemůže na pódium! — Dát ho tedy do klece? Jako medvěda, hyénu? S nápisem „Nedráždit!“ —? No to snad také nejde! Nejlepší by asi bylo postavit řadu celí, jako v klášteře; chodbou kolem nich by se proudilo obecnstvo a hledělo dovnitř dveřmi ze skla, jasného, neprolomného.

Ale — zdalipak by obecnstvo *přišlo*? Ovšem, pohled by byl náramně poučný: pro mladé holky, pro jich otce a matky, pro pány manžely. Snad by bylo také dobře úřadně ty vystavené „mládence“ pak fotografovat, jako se fotografují jiní podvodníci a sestavují do alb; nejenže by takové album, vyložené například na magistrátu, posloužilo veškerým rodinám

* Jako ďábel do suché orby — ne?!

v městě obrazy určitých osob, ale ono se cvičí na těch obrazech oko *vůbec* — a vždyť je známo, že má zločinec význačnou tvářnost! Proto také by se mohla pak celá výstavní kolekce propůjčit ještě jinam — Hagenbeck by mohl výstavu vozit i z města do města — český výrobek by tím slavil ve světě triumf —

Bohužel arci poučná stránka lákavá jen málo! Musívá se užít jiných ještě lákadel. Já bych zde něco věděl. Získat hezkou *krotitelku*, šestnáctiletou, kyprou, v přilehavých trikotech a krátkých sukních. „Od 4—6 odp. produkce.“ Krotitelka by vklouzla do cele. Hrála by si s netvorem, kladla by mu ruce kolem krku, honila by ho bičem do kola — konečně, vidouc, že se přece už budí jeho dravost, by pozadu rychle zas vyskočila. A vtom by spustil neviditelný zpěvácký sbor:

„Dej si pokoj, starej!

dej si pokoj:

jsi celej zlámanej,

provazy svázanej,

dej si pokoj...!“

To by byl opravdový jux! A což *soudcové*? Vlastně: *sudičky* — myslímť, pro ten úřad že by se hodily jenom ženské. Starší, zkušené. Ale dovedly by toho, při všem svém rozumu, aby se výstavní předmět svěřil s napáchanými svými špatnostmi? — A což *kritika do novin*? Já si dovedu myslit jen jedinou možnou formu: „Číslo I. Pravá bestie...“

Poměrně ještě nejmenšího přemýšlení daly by pak *ceny*.

První cena: zlatá kukačka.

Druhá cena: stříbrná kukačka.

Třetí cena: měděná kukačka.

Čtvrtá cena: vycpaná kukačka....